Numer 10. Lwów dnia 25. maja 1903. Rok II,

Biuro Redakcyi i Administ. ul. Kopernika 7 parter.

Przedpłata wynosi:
kwartalnie K. 3·—
półrocznie „ 5·—
rocznie „ 10·—
Numer poszczególny kosztuje 1 koronę

OGŁOSZENIA.
1 str. 100 K. 1/2 str. 60 K. 1/4 str. 35 K., 1/8 str. 20 K. 1/16 str. 12 K.

DOBROBYT

Ogłoszenia i przedpłatę przyjmują: we Lwowie: Administracya „Dobrobytu ul. Kopernika 7 i biuro Sokołowskiej Pasaż Hansmana; we Wiedniu: Haasenstein & Vogler (Otto Mass) Wahlfischgasse 10, — Rudolf Mosse Seilerstädte 2 A. Adolf Chulawski VI. Getreidemarkt 13.

Dwutygodnik ekonomiczno-społeczny.

Organ Związku Galicyjskich Kas Oszczędności

Pod redakcyą: **J. K. Zielińskiego.**

Galicyjska Kasa oszczędności

Walne Zgromadzenie członków galic. Kasy oszczędności odbyło się 9. b. m., pod przewodnictwem prezesa Rady nadzorczej p. Stanisława Niezabitowskiego i w obecności komisarza rządowego, radcy Namiestnictwa p. Czeżowskiego.

Przewodniczący, zagajając zgromadzenie, przedstawił w krótkości stan interesów Kasy, poczem poświęcił kilka słów gorącego wspomnienia ś. p. Edmundowi Mochnackiemu. Zgromadzeni uczcili pamięć zmarłego przez powstanie

Z porządku dziennego p. Pierożyński złożył sprawozdanie o zamknięciu rachunków za rok 1902.

W sprawozdaniu za rok zeszły zaznacza dyrekcya gal. Kasy Oszczędności, że w roku tym rozpoczął się nowy okres nieznanego przedtem potanienia pieniędzy, wywołane zaś tem obniżenie stopy procentowej podziałało bardzo korzystnie na rozwój kursów.

Naturalnym wynikiem obfitości pieniędzy był zwiększony napływ gotówki do gal. Kasy Oszczędności i gdyby nie wprowadzone z dniem 1. marca 1902 obniżenie odsetek dla nowych wkładek z 4 na 3·6 prc., wkładki, które już dnia 31. stycznia wymienionego roku wynosiły 69,288.494 koron 12 hal. przekroczyłyby niezawodnie w ciągu półrocza maksymalną statutem oznaczoną granicę 70 mil. koron. Obniżenie odsetek nastąpiło zarówno dla zapobieżenia przekroczenia sumy 70 milionów koron. jak z powodu trudności zyskownego użycia kapitałów. Kasa opłaca od nich z wliczeniem podatku rentowego 4·06 prc. nadto zaś jeszcze pół prc. wynoszą koszta administracyi.

Jako pocieszający objaw podnieść należy, że gal. Kasa nie jest zbiornicą drobnych tylko oszczędności, przeciwnie szukają w niej chwilowej lub stałej lokacyi także większe kapitały.

Na 89.141 książeczek przypada 46.867 wkładek w sumie niżej 200 koron, 23.660 w sumie do 1.000 koron, 226 w sumie do 10.000 koron, 347 do 20.000 koron, a 106 ponad 20.000 koron. Przeciętnie przypada na jedną książeczkę kapitał 774 koron 28 hal.

Stan kapitału wkładkowego wynosił dnia 30. czerwca 1902 wzaz z narosłemi odsetkami sumę 69,618.178 koron 62 hal. W drugiem półroczu skutkiem obniżenia stopy procentowej wkładki maleją do tego stopnia, że dyrekcya ujrzała się zmuszoną podnieść stopę z 3·6 na 3·75 od 1. listopada 1902 począwszy. Miało to ten skutek, że gdy w pierwszym kwartale przewyżka zwrotów nad wkładkami wynosi 1,477.607 koron 90 hal., w drugim ubytek ten redukuje się do sumy 388.635 koron 32 hal.

W stanie pożyczek hipotecznych i komunalnych okazał się w r. 1902 przyrost o 414.906·99 koron, tak iż doszły one do sumy 40,856.232·67 koron.

Rachunek dóbr i realności nabytych z dniem 31. grudnia wynosił 1,333.754·87 koron, zwiększył się więc o 520.755·11 koron. Uwzględniwszy dokonaną w ciągu r. 1902 sprzedaż dwóch realności we Lwowie, miała Kasa z dniem 31. grudnia 1902 nabytych licytacyjnie nieruchomości: 2 majątki ziemskie (Brzostek i Bełejów), 5 gruntów budowlanych we Lwowie, 1 realność w Brzuchowicach, 11 domków robotniczych w Zamarstynowie, 5 piątrowych kamienic w Zamarstynowie i 24 domów czynszowych we Lwowie.

Ostateczna likwidacya dóbr Brzostek zostanie w ciągu roku 1903 ukończoną. Dobra Bełejów odsprzedano w r. 1903.

Dochody z dóbr i realności nabytych figurują w rachunku strat i zysków za r. 1902 ze sumą 68.458·93 koron, co odpowiada oprocentowaniu 3·65 od sta wartości bilansowej tych objektów w sumie 1,854.509·98 koron, gdy jednak w ogólną sumę dochodów wliczone zostały dochody z tych trzech znacznych nieruchomości tylko za pół, względnie za ćwierć roku w kwocie 6.349·70 koron, przeto oprocentowanie kapitału włożonego w resztę nabytych nieruchomości wynosi po nad 5 prc.

Pozycya: „Interesa w likwidacyi“, obejmująca resztę nieodpisanych dotąd wierzytelności do ś. p. Stanisława Szczepanowskiego, ś. p. Kazimierza Odrzywolskiego i p. Wacława Wolskiego, zwiększyła się z powodu koniecznego kupna od Banku dla górnictwa i przemysłu w Berlinie połowy kopalni nafty W. Wolski, K. Odrzywolski i Spł. w Borysławiu i Nahujowicach i z powodu niedoboru administracyjnego kopalń o sumę 1,011.002·47 koron i wynosi z dniem 31. grudnia 1902 sumę 9,575.480·96 koron.

Znane przesilenie w przemyśle naftowym i spadek cen ropy z 7 koron poniżej 2 kor. za centnar metryczny sprawiły, że kopalnie Kasy wykazują za rok 1902 niedobór kasowy. Niedobór ten znajduje jednak częściowe pokrycie w niesprzedanych po dzień 31. grudnia 1902 zapasach ropy, a to w 568 wagonach ropy schodnickiej oraz w 411 wagonach ropy borysławskiej.

Na ogół biorąc, przedsiębiorstwa kopalniane Kasy zyskały od r. 1899 zarówno na wydatności

jak i na wartości sprzedażnej skutkiem zwiększonej produkcyi i skutkiem dodatnich rezultatów próbnych wierceń na terenach naftowych Kasy w Nahujowicach, Grąziowy i Kosmaczu.

Rachunek zysków i strat bez uwzględnienia odzyskanych strat i odpisów daje nadwyżkę dochodów kor. 58.027·22 i użytym został na pokrycie odpisanych weksli w procesie.

Sprawozdanie swe zakończył p. Pierożyński następującym wnioskiem:

„Walne Zgromadzenie członków Towarzystwa gal. Kasy Oszczędności we Lwowie, przyjmując do wiadomości rachunki galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie za rok 1902, wnosi: Wysoki Sejm raczy w myśl §. 38 statutu udzielić zarządowi gal. Kasy Oszczędności we Lwowie absolutoryum z rachunków za rok 1902“.

W dyskusyi nad tem sprawozdaniem zabrał najpierw głos p. Riedl i domagał się od dyrekcyi podania powodów utrudniania w Kasie kredytu wekslowego, oraz jasnego przedstawienia „interesów w likwidacyi“, poczem postawił wniosek, aby walne zgromadzenie poleciło wydziałowi i dyrekcyi Kasy zastanowić się nad tem, czy i o ile interesy te nie dałyby się spieniężyć.

Dyr. Nikorowicz zauważył, że powodem zniżenia portfelu wekslowego było między innemi zmniejszenie się wkładek oszczędnościowyeh, niezwykła taniość pieniędzy w ubiegłym roku, a głównie i to, że niektóre większe firmy, jak n. p. Bank dla handlu i przemysłu, które korzystały z kredytu wekslowego w Kasie, weksle swe wycofały.

Następnie referent p. Pierożyński i dyr. Steczkowski dali wyczerpujące wyjaśnienia co do interesów schodnickich, a dyrektor Steczkowski zauważył nadto, że zdaniem jego wniosek p. Riedla jest bezprzedmiotowy, gdyż dyrekcya sama już nad tem czuwa, by interesy te jak najprędzej spieniężyć.

Według powyższych wyjaśnień suma wszystkich pretensyj Kasy Oszczędności do pp. Szczepanowskiego, Wolskiego i Odrzywolskiego wynosi przeszło 20,210.000 koron, suma zaś wszystkich dochodów, jakie przyniosły przedsiębiorstwa oddane Kasie w zastaw 3,658.000 koron, w obec czego należytość Kasy redukuje się do 16,575.480 koron. Z tego odpisano już 7 milionów i dlatego rubryka interesów w likwidacyi figuruje w tegorocznym bilansie z sumą 9,575.480 kor.

Po przemówieniach pp. Gubrynowicza, Ekielskiego i dr. Dobieckiego, którzy żądali niektórych wyjaśnień i po odpowiedziach dyr. Steczkowskiego, wniosek referenta uchwalono.

P. Riedl wniosek swój cofnął.

Na tem zamknął przewodniczący zgromadzenie.

Orzeczenia Trybunału Administracyjnego w sprawach podatkowych.

67. Z postanowień ogólnych §. 95. wynika, iż odpisy nie tylko wtedy stanowią potrącalne pozycye, jeśli uwzględnione zostały przy obliczeniu nadwyżek bilansowych, lecz także i wtedy, gdy dopiero z tych nadwyżek zostały pokryte (np. na ciężar „zysku do przeniesienia“ względnie rezerw utworzonych z nadwyżek).

Orz. z 4. lipca 1901 L. 4632 B. Nr. 410.

68. Przewidziane w §. 95. lit. f) odpisy, odpowiadające zużyciu lub deprecyacyi a więc zmniejszeniu wartości mogą być uwzględnione, jeśli w bilansie przedsiębiorstwa, podlegającego opodatkowaniu, faktycznie odpisy uskutecznione zostały t. zn. jeśli pewne kwoty z tytułu zużycia lub deprecyacyi, które zaszły w okresie bilansowym, od pierwotnej wartości książkowej inwentarza i materyałów przedsiębiorstwa rzeczywiście potrącone zostały a potrącenia te w książkach przeprowadzono.

Orz. z 9. maja 1901 L. 3620. B. Nr. 308.

69. Zaszłe w przedsiębiorstwie umniejszenie aktywów przedsiębiorstwa (w szczególności kapitału zakładowego), może tylko wówczas być potrącone z podstawy opodatkowania, jeżeli odnośne umniejszenie wartosci, czy to przez odpisanie odpowiadającej mu kwoty przy odnośnej pozycyi aktywów, czy też przez wydzielenie takiejże kwoty z przychodów przedsiębiorstwa i zarezerwowanie jej w celu wyrównania nastąpionego umniejszenia wartości — w księgach i zamknięciach rachunkowych zostało uwidocznione względnie w ewidencyi utrzymane.

Orz. z 25. kwietnia 1901 L. 1395 B. Nr. 77.
Orz. z 7. czerwca 1901. L. 4480 B. Nr. 367.
Orz. z 4. lipca 1901. L. 4632 B. Nr. 410.

70. Obojętnem jest, czy odnośny odpis uskuteczniono na koncie zysków i strat, wystarczy bowiem, jeśli gdziekolwiek zaksiążkowany został.

Orz. z 4. lipca 1901 L. 4632. B. Nr. 410

71. Przy ustaleniu podstawy podatkowej nie mogą uchodzić za potrącalne pozycye, nie przeprowadzone książkowo a dotyczące utraty substancyi (np. przez wyczerpanie się węgla lub rudy żelaza w kopalniach)

Orz. z 25. kwietnia 1901 B. Nr. 277.
Orz. z 7. czerwca 1901 B. Nr. 367.

72. Fundusz rezerwowy kas oszczędności, przeznaczony na gromadzenie całego czystego zysku przedsiębiorstwa oraz na pokrycie strat wszelkiego rodzaju, nie może być poczytany za specyalny fundusz rezerwowy po myśli §. 95. lit. f).

Orz. z 29. marca 1900 L. 2114 B. Nr. 13973.
Orz. z 18. listopada 1901 L. 8527.

73. Dotacya (z czystego zysku) przeznaczona na cele amortyzacyi funduszu odnowienia nie może być wyłączoną z podstawy opodatkowania, jeśli potrzebne amortyzacye już w bilansie przeprowadzone zostały, o ile że w przeciwnym razie to samo zmniejszenie się wartości aktywów dwukrotnie zostałoby potrącone a mianowicie raz przez dokonany odpis, następnie zaś przez zarezerwowanie pewnej kwoty we funduszu odnowienia.

Orz. z 29. maja 1900 B. Nr. 14260.

74. Specyalne fundusze rezerwowe banku krajowego przeznaczone na zabezpieczenie regularnej opłaty listów zastawnych względnie obligacyi komunalnych i odnośnych kuponów, nie stanowią funduszów rezerwowych na pokrycie strat po myśli przepisu §. 95 lit. f), lecz fundusze gwarancyjne. Dotacye zatem takich funduszów wliczone być muszą w podstawę opodatkowania.

Orz. z 19. grudnia 1900, L. 8981. B. Nr. 14962.

75. Fundusz rezerwowy, utworzony z nadwyżek rocznych banku (krajowego), nie pozostający zatem w żadnym związku z wynikami przedsiębiorstwa a przeznaczony na oprocentowanie kapitału zakładowego (tj. tzw. „obrotowego funduszu zakładowego“, utworzonego przez emissyę skryp-

tów dłużnych zakładowych), nie ma przeznaczenia, odpowiadającego postanowieniom §. 95. lit. f) — lecz przedstawia się raczej jako skapitalizowanie uzyskanego zysku.

Orz. z 8. lutego 1901, L. 1010 B. Nr. 95.

76. Fundusz rezerwowy, przeznaczony na pokrycie ewentualnych strat a utworzony z części czystego zysku bez względu na oznaczone ściśle lub oszacowane straty lub odpisy odnośnie do inwentarza lub materyałów, jako też bez względu na zaszłe w przedsiębiorstwie straty co do substancyi, kursów lub innego rodzaju, lecz zupełnie niezależnie od tych strat — nie ma wyłącznego celu służyć na pokrycie ubytków i strat ściśle oznaczonych.

Orz. z 18. kwietnia 1901, L. 3074, B. Nr. 263.

77. Rezerwa na podatki zaległe nie stanowi pozycyi potrącalnej.

Orz. z 3. kwietnia 1901, L. 2577, B. Nr. 228

78. Jeżeli władza podatkowa sądzi, że przedłożone jej zeznanie odnośnie do odpisów żądanych wymaga sprostowania lub uzupełnienia — musi przedewszystkiem zarządzić przepisane przesłuchanie opodatkowanego (§. 111). Skoro to nie nastąpi postępowanie przy wymiarze podatku będzie wadliwe.

(Orz. z 4. lipca 1901. K. 4632, B. Nr. 410.).

Pocztowa kasa oszczędności w r. 1902

Według zamknięć rachunkowych ck. urzędu pocztowych kas oszczędności, rozwój tej instytucyi także w roku 1902, przedstawia się nader pomyślnie. Jako nowość zanotować należy przyłączenie lewantyńskich urzędów pocztowych do instytucyi pocztowych kas oszczędności. Ilość oszczędzających w ruchu wkładkowym wynosiła z końcem 1902 roku 1,610.530 (+ 62.989) — nowe wkładki zaś z doliczeniem skapitalizowanych odsetek Koron 111,114.563, zwroty K. 98,726.185 — tak, że wierzytelność oszczędzających w obrocie wkładkowym z końcem roku ubiegłego wynosiła K. 161,921,599 (tj. + 12,388.378). Przypisane skapitalizowane odsetki wynosiły K. 4,194.039. Nowych książeczek wkładkowych wydano 256.055, zaś podjęto całą wkładkę z 193.066 książeczek. W obrocie czekowym wzrosła ilość posiadaczy kont o 5.508 i wynosiła K. 51.853. Z tych posiadaczy kont przeszło 99 procent należało do obrotu clearingowego. W roku 1902 otworzono 6950 kont czekowych, zamknięto zaś 1442. Wpływy w obrocie czokowym wraz ze skapitalizowanymi odsetkami wynosiły 6229·3 milionów koron. zwroty zaś 6208·40 milionów koron. Saldo wkładek w obrocie czekowym wynosiło z końcem r. 1902 K. 257,854.564 (+ 20,855.977). Obrót zaś cały czekowy wynosił 12437·80 milionów koron (+ 1067·70 milionów). W obrocie clearing'owym dokonano 4·20 milionów transakcyi na 5055·9 milionów koron w porównaniu z 3·6 milionami transakcyi na 4517·5 milionów koron w roku 1901. Przeciętne saldo na korzyść poszczególnych posiadaczy kont wynosiło w roku omawianym K. 4973 w porównaniu z kwotą K. 5114 z końcem roku 1901. Stosunki z posiadaczsmi kont nie natrafiły na żadne trudności ani nieporozumienia a jedynie dwu posiadaczy kont wykluczono z powodu wyztawienia niepokrytych czeków, z tych zaś jednemu pozwolono na ponowne otwarcie konta. Na rachunek posiadaczy kont zakupiono w omawianym roku papierów państwowych za 18·01 mil. koron (— 16·7 milionów). Przez cały czas istnienia instytucyi zakupiono papierów państwowych za 228·09 mil. koron, z czego pozostało w przechowaniu urzędu poczt. kas oszczędności dla 17.597 posiadaczy książeczek rentowych effektów we wartości nominalnej 93·06 mil. koron. Zaliczkowanie i eskontowanie effektów zawsze jeszcze w bardzo szczupłych obraca się granicach. Udzielono 291 osobom pożyczek w kwocie K. 378.650 a eskontowano effekta w 54 wypadkach kwotą K. 32.205. Ilość urzędników instytucyi wynosiła z końcem grudnia 2032, tj. o 31 mniej niż z końcem 1901 roku.

Bilans pocztowej kasy oszczędności wykazuje następujące cyfry:

Stan czynny	1902		1901
Własne efekta . .	278,514.883	—	1,546.709
Efekta funduszów rezerwowych . .	17,025.192	+	1,226.758
Skład efektów . .	906.807	—	324.952
Przekazy hipoteczne parcyalne . . .	33,595.900	+	16,225.900
Antycypowane odsetki .	2,299.095	—	86.192
Zapasy kasowe .	16,026.067	+	10,017.781
Dłużnicy . .	141,610.745	+	29,496.024
Ruchomości . .	185.055	—	4.109
Zapasy druków .	76.305	+	569
Efekta depozytowe .	93,067.715	+	3,204.685
Fundusz emerytalny i na wypadek niezdolności do pracy . . .	1,917.249	+	85.209
Inne aktywa . . .	882.473	—	4,591.757
	586,106.486	+	53,703.206

Stan bierny	1902		1901
Wkładki . . .	430,853.872	+	35,143,121
Posiadacze rent .	93,067.715	+	3,204.685
Depozyta . .	136.674	—	11.964
Fundusz emerytalny i na wypadek niezdolności do pracy . . .	1,917.249	+	85.209
Fundusz rezerwowy dla obrotu oszczędnościowego	4,000.000		
Fundusz rezerwowy dla obrotu czekowego .	13,025.455	+	1,226.474
Różnice kursów .	8,738.947	+	5,863.159
Wierzyciele . .	29,258.619	+	7,990.088
Zyski	5,107.955	+	202,434
	586,106.486	+	53,703.206

W obec wkładek w okrągłej kwocie 431 milionów wykazuje stan czynny efektów, zapasu kasowego i dłużników (głównie pretensyi do instytucyi bankowych) 470 milionów koron. Stan efektów własnych zmniejszył się w obec stanu z końcem r. 1901 o 11·98 milionów nominalnej wartości. Lokacye w bankach łącznie z wierzytelnością do zarządu poczt wzrosły o 29·50 milionów koron w obec końca roku 1901. Rachunek zysków i strat wykazuje następujące pozycye: nadwyżki odsetek: K. 740.988 (+ 10.012). Należytości, prowizye itp.: K. 2,655.954 (+ 172.170). Przychody z państwowych papierów wartościowych: K. 723.637 (+ 202.417). Odsetki od funduszów rezerwowych: K. 194.393 (+ 52.252). Różne dochody: K. 58.676 (+ 34,032). Przychody brutto wynosiły zatem razem K. 10,673.648 (+ 470.892), z czego na koszta administracyi itd. przypada K. 5,565.693 (+ 268.458), tak, że pozostaje czysty zysk w kwocie K. 5,107.955 (+ 202.434), z czeho przypada na obrót wkładkowy K. 1,651.201 zaś na obrót czekowy K. 3,456.754. Z czystego zy-

sku przeznaczono K. 451.794 (— 8295) na fundusz rezerwowy dla obrotu czekowego, resztę zaś, K. 4,656,160 — a zatem o K. 170.481 więcej, niż preliminowano — odprowadzono do Zarządu poczt.

Produkcya srebra a kwestye walutowe.

Pomimo niskiej ceny srebra, produkcya srebra w ubiegłym roku była znaczniejszą, niż w latach poprzednich, wynosiła bowiem według Robertsa, dyrektora mennicy we Waszyngtonie 178·8 milionów uncyi. Natomiast wartość produkcyi w omawianym okresie była najniższą i wynosiła zaledwie 17·99 milionów funtów szterlingów. Z produkcyi ogólnej przypada na:

Stany Zjednoczone	58·56	mil. uncyi
Meksyk . . .	58.—	„ „
Australię . .	12·10	„ „
Resztę krajów .	49·20	„ „

Cena srebra spadła z przeciętnej ceny w latach 1866 do 1870 w kwocie $69^5/_8$ d. na $28^1/_4$ d., jako przeciętna cena w latach 1896 do 1900. W roku bieżącym notowano najniższą cenę w kwocie $21^1/_8$ d. w miesiącu marcu. Od tego czasu cena podniosła się ponad 25 d. a notowano w połowie bieżącego miesiąca $24^3/_4$ d. Powody tego podniesienia się ceny były różnorodne. Rozumie się samo przez się, że i spekulacya do tej zwyżki się przyczyniła, ważniejszym jednak powodem jest stosunek popytu do podaży. Ameryka potrzebowała niedawno w celach walutowych na Filipinach około 2·3 miliona uncyi. Na targu londyńskim uczyniono zakupna na rachunek indyjski, z państw zaś europejskich Francya i Szwajcarya poczyniły zakupna dla zaspokojenia swych potrzeb monetarnych. To też srebro nie jest dziś jako waluta tak mało znaczącym metalem, jakto zazwyczaj przeciwnicy waluty srebrnej starają się przedstawić. Według relacyi, wystosowanej przez rząd meksykański do rządu Stanów Zjednoczonych Północnej Ameryki, w sprawie zwołania konferencyi monetarnej, zapotrzebowanie roczne krajów o walucie srebrnej wynosi 573·6 milionów piastrów. Na czele stoją Chiny ze zapotrzebowaniem rocznem 196·9 mil., następnie Stany Zjednoczone z 150 mil., Meksyk z 65 mil., dalej Indochiny, Filipiny, Kochinchina, Stany Malajskie, Tonking, Siam, Korea, Boliwia, Kolumbia, Guatemala, Honduras, Nikaragua i Paragwaj. Same Zjednoczone Stany w latach 1901 i 1902 wybiły srebrnej monety o wadze 25·1 mil. uncyi we wartości 32·5 mil. dolarów, zaś w dniu 1. lipca 1902 zapasy srebra wynosiły jedynie 33·2 mil. uncyi. Wkrótce zatem będą i Stany Zjednoczone w obec tego samego stopnia zapotrzebowania musiały przystąpić do zakupna srebra. Relacya jednak pomieniona rządu meksykańskiego we wielu punktach wymaga sprostowania. Albowiem Syam już przeszedł do waluty złotej, zaś co do Indochin, rząd francuski przejście do waluty złotej prawie że postanowił. Również i co do Chin powyższe cyfry z wielką należy przyjąć rezerwą. Zapłata bowiem odszkodowania wojennego przez Chiny, która musi nastąpić w złocie, spowodowało znaczną sprzedaż srebra i zmniejszenie wartości taelów z 3 na 2 szyllingi w złocie. Na skutek tego dowóz srebra w Chinach w roku ubiegłym spadł do dziesiątej części pierwotnej kwoty przywozu a import towarów doznał znacznego uszczerbku. Wzrastające znaczenie Azyi Wschodniej dla handlu, zrobi z kwestyi srebra, która obecnie na nowo staje się żywotną, kwestyę piekącą.

Bank galicyjski dla handlu i przemysłu.

Walne zgromadzenie Banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu odbyło się w Krakowie dnia 16. maja b. r. pod przewodnictwem prezesa Franciszka Ślęka. Akcyonaryuszów obecnych 47, reprezentujących razem akcyj 5166, czyli kapitał 2,066.400 koron, 1032 głosów. Wśród obecnych hr. Stanisław Tarnowski z małżonką, radca Dworu Laskowski, dr. Alfred Zgórski, dyrektor Sędzimir, hr. Jakób Potocki, prezes Rady powiatowej Ramułt. poseł Wielowieyski, Adolf Schütz, dyrektor Weishut i Teichner, dr. Czarnik, dr. Zion, dr. Kolischer, dr. Schätzel i t. d.

Dyrektor Ślęk zagaja zgromadzenie, stwierdzając ze smutkiem, iż sprawozdanie za rok ubiegły źle wypadło. Zysk za rok ubiegły wynosił wprawdzie 252.561 kor. 61 halerzy, jednakże przeciwstawić należy odpisy strat dawnych w wysokości 734.634 kor. 80 hal., t. zn. że po strąceniu tego zysku okazuje się strata 482 073 kor. 19 hal. którą pokryto z istniejących rezerw, tak, że pozostaje jeszcze na rachunku rezerw resztująca kwota 18.112 kor. 31 hal. Nie należy jednak uważać tych odpisów za zupełnie stracone, gdyż w dalszym ciągu Zarząd stara się wierzytelności ściągnąć. — Zwołanie walnego zgromadzenia spóźniło się o dni kilkanaście z tego powodu że nowy Zarząd miał trudne zadanie zbadania dokładnego rzeczywistego stanu interesów i zestawienia rachunków. Dyrektor Morelowski odczytał następujące sprawozdanie Zarządu:

W ciągu roku ubiegłego przyszedł zarząd Banku do przekonania, że kilka w poprzednich latach nawiązanych interesów, a także rezultaty likwidacyi galicyjskiego Banku kredytowego, albo już Bank naraziły na straty, albo dalszemi stratami jeszcze grożą, z tego powodu nastąpiły w ciągu roku zmiany osobiste w zarządzie Banku i w jego organizacyi.

Zmieniony zarząd zbadał ściśle aktywy Banku i przedkłada bilans obejmujący poważne odpisy, na który zużyto czysty dochód roku ubiegłego i prawie cały zapas funduszów rezerwowych. Pozostało jeszcze kilka spraw, na których dalsze powstać mogą straty — ma jednak zarząd Banku przeświadczenie, że wierzyciele Banku i wkładkująca publiczność mają zupełne bezpieczeństwo dla powierzonych Bankowi funduszów, akcyonarysze zaś muszą przez pewien czas z dochodu od swych akcyj zrezygnować, jeżeli chcą zapewnić sobie swój kapitał akcyjny w całości, lub w poważnej części.

Z tego wychodząc założenia, obecny zarząd Banku powstrzymał na razie robienie nowych interesów, a ograniczył się do realizowania i porządkowania dawniejszych, przyczem mając interes akcyonaryuszów i byt zakładu na oku, musiał w obec dawniejszych klientów niejednokrotnie z większą, niż dotąd, występować stanowczością.

Skutkiem uchwał, objętych protokołem z 9. sierpnia z. r. Bank zagwarantował komitetowi likwidacyjnemu gal. Banku kredytowego K. 1,700000 za wszystkie aktywa tego zakładu, gdyby zaś po za tem z realizacyi interesu Borysławskiego wpły-

nęłą okrągło także kwota K. 1,700.000 która w cenie opcyjnej za to przedsiębiorstwo ma zupełne pokrycie wtedy Bank wyszedłby z tego interesu bez straty. Realizacya powyższych aktywów bankowych dopisała; z końcem roku 1902 zobowiązanie z tego tytułu wynosiło okrągło K. 191.000, a obecnie, w chwili przedłożenia niniejszego sprawozdania, prawie w zupełności już zgasło. Tegoroczne zaś rezultaty kopalni borysławskich i zaprowadzone przez ich zarząd zmiany pozwalają dla tego interesu znacznie już lepsze mieć nadzieje.

Interes melioracyjny zwinięto nie bez straty i odstąpiono Bankowi melioracyjnemu. Na interesie drzewnym poniósł Bank dość poważne straty i zwija ten dział w zupełności. Także interes towarowy przyniósł ostatecznie Bankowi straty, obecnie został znacznie ograniczony i to wyłącznie do interesów nieryzykownych. Do tego działu należał także interes tytoniowy i interes „Spółki transportowej". Oba te interesy były stratne i mniej szczęśliwie założone, to też obecny zarząd oba te interesy — niestety nie bez strat dla Banku — zwinął.

Jak zawsze bardzo korzystnym okazał się także i w roku ubiegłym dział zastawniczy we Lwowie, i przyniósł Bankowi wcale poważny dochód.

Również z zyskiem operowały kantory wymiany w Krakowie i we Lwowie, a nawet zysk czysty z tego działu był w roku ubiegłym znacznie większy, niż w latach poprzednich, a to skutkiem znacznie poprawionych stosunków targu walorów i wzrastających kursów tych walorów.

Właściwy dział bankowy wykazuje zmniejszenie w wekslach i dewizach o K. 2,200.000 skutkiem czasowego wstrzymania dalszego eskontu, w papierach publicznych o K. 1,220.000 skutkiem korzystnej sprzedaży zapasów, w rachunkach bieżących o K. 6,138.000 przeważnie skutkiem obliczenia się z komitetem likwidacyjnym galic. Banku kredytowego i zrealizowania gwarancyj, danych za interesy tego Banku.

Skutkiem rozliczenia się z powodu powyższych gwarancyj był Bank zniewolony odebrać objęte przez gwarantów w r. 1899 akcye w kwocie imiennej K. 1,206.000 i stąd kapitał akcyjny rzeczywiście wpłacony wynosi obecnie im. K, 3,794.000.

Stan funduszu emerytalnego urzędników i sług Banku okazuje zwiększenie się o K. 72.356 h. 57 i wynosi obecnie K. 112.422 h. 82. Szczegóły rachunku tego funduszu podane będą przy dalszym punkcie porządku dziennego do wiadomości akcyonaryuszów.

Dr. Zgórski imieniem nowego Zarządu stawia następujący wniosek: Walne zgromadzenie, odraczając udzielenie absolutoryum z rachunków i bilansu za rok 1902 do nadzwyczajnego walnego zgromadzenia, uchwali wybór wydziału rewizyjnego z 5 członków złożonego, z prawem ewentualnego przybrania rzeczoznawców do zbadania stanu i interesów Banku i przedstawienia nadzwyczajnemu walnemu zgromadzeniu w porozumieniu z Radą zawiadowczą stosownych wniosków.

Dr. Czarnik przyjmując z wielkiem uznaniem wniosek ten, pochodzący od zarządu, zgadza się z nim w zupełności, lecz pragnie go rozszerzyć, a mianowicie żąda, by odraczając w myśl par. 34 c. statutu udzielenie absolutoryum, walne zgromadzenie wybrało wydział rewizyjny, celem zbadania poprzednich bilansów rachunków i ksiąg, dalej celem zbadania przyczyn strat i określenia ewentualnych odpowiedzialności, w końcu celem przedstawienia wniosków co do przyszłej organizacyi Banku, w porozumieniu z Radą zawiadowczą.

Dr. Czarnik zaznacza z naciskiem, że ma najzupełniejsze zaufanie do obecnego zarządu, nie może jednak tego powiedzieć o dawnym zarządzie. Gdyby więc udzielono dziś absolutoryum, byłoby to udzieleniem, absolutoryum dawnemu zarządowi który jak wiadomo fukcyonował do października zeszłego roku. Nie ma dość słów pochwały dla obecnego zarządu za to przedewszystkiem, że miał odwagę stanąć w obec akcyonaryuszów z takim, prawdziwym, szczerym, choć smutnym bilansem. Dr. Schätzel jako pełnomocnik największego akcyonaryusza Jakóba hr. Potockiego, zgadza się również z tymi wnioskami, obawiając się jednak, aby nie były na zewnątrz źle tłómaczone, uważa za stosowne zaznacyó jeszcze raz z naciskiem, że dlatego tylko wstrzymuje się od udzielenia absolutoryum, iż nie chce go udzielić dawnemu zarządowi. Podnosi działalność gorliwą obecnej Rady, która w krótkim przeciągu czasu tak uzdrowiła stosunki finansowe Banku, jest przekonany, że o losy instytucyi można być obecnie spokojnym, skoro ludzie tej miary, a przedewszystkiem fachowi do zarządu należą.

Wnioski zarządu oraz dr. Czarnika uchwalono jednogłośnie wybrano do komisyi rewizyjnej z grona akcyonaryuszy: dr. Henryka Wielowieyskiego, Bolesława Włodka, Adolfa Schütza, dr. Tadeusza Bednarskiego, Józefa Strzyżowskiego. Do komitetu rewizyjnego na rok 1903: dr. Alfreda Waldemara Wasiłowskiego, Józefa Strzyżowskiego, Bolesława Włodka; wybrano ponownie członkiem Rady zawiadowczej Aloizego Weishuta i zatwierdzono następujących kooptowanych członków Rady zawiadowczej, Kazimierza Laskowskiego, dr. Alfreda Zgórskiego, dr. Franciszka Paszkowskiego, Mieczysława Sędzimira i Adolfa Schütza.

Dr. Schätzel w końcu postawił wniosek o wotum ufności dla obecnego zarządu. Uchwalono jednomyślnie.

Przewodniczący, zamykając zgromadzenie wyraził podziękowanie serdeczne w imieniu instytucyi panom K. Laskowskiemu, dr. Alfredowi Zgórskiemu, Mieczysławowi Sędzimirowi i dr. Franciszkowi Paszkowskiemu za wejście do Rady nadzorczej i za tak skuteczną działalność, w końcu serdeczną wdzięczność prezesowi Rady powiatowej L. Ramułtowi, za przyczynienie się do reorganizacyi Banku.

Po walnem zgromadzeniu odbyło się posiedzenie Rady zawiadowczej, która się ukonstytuowała, wybierając prezesem p. Franciszka Ślęka, a wiceprezesem p. Ludwika Baldwin Ramułta.

Dwudziestopięciolecie Towarzystwa zaliczkowego w Krzeszowicach.

Towarzystwo krzeszowickie założył ś. p. Adam hr. Potocki dnia 25 kwietnia 1877, złożywszy na ten cel kapitał zakładowy w sumie 6.000 złr — firma wpisaną została do rejestrów handlowych (Kraków) dnia 30 czerwca 1877 a pierwszy bilans zamknięto z końcem r. 1878.

Z broszury wydanej przez Dyrekcyę z okazyi jubileuszu wyjmujemy następujące szczegóły: „Już przy samem założeniu kierowano się tą myślą, aby Towarzystwo to istniało w tym jedynie celu, by

okolicznej ludności a szczególniej włościańskiej umożliwić tani kredyt i wyrwać ją z rąk lichwiarskich, nie miano zaś chęci zapewnienia korzyści założycielom i Zarządowi Towarzystwa. „Początkowo ustanowiono od pożyczek stopę procentową na 9%, ‚co na ówczesne czasy nie było wygórowane, większe bowiem i zasobniejsze instytucye, istniejące od lat wielu, pobierały 8% i wyżej, a były i takie które pobierały i 12% jak np. Zakład kredytowy włościański i inne. „Jeżeli nadto zważymy, że instytucye te płaciły również i wysokie procenta od wkładek oszczędności a do tej normy zastosować się musiało mniej więcej także i nasze Towarzystwo, aby zapewnić sobie istnienie, to wysokość ówczesnej stopy procentowej jest dostatecznie usprawiedliwioną. „W miarę jednak rozwoju Towarzystwa stopę tę obniżano co lat kilka i tak: w r. 1885 na 8%, w r. 1888 na 7%, w r. 1900 na 6%, a na tegorocznem posiedzeniu Rady Nadzorczej obniżono stopę procentową od pożyczek hipotecznych na 5½%. „Przeglądając statystykę stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, tak niską stopą procentową z bardzo małym wyjątkiem żadna pokrewna nam instytucya poszczycić się nie może. Nietylko jednak w tym kierunku starało się nasze Towarzystwo uczynić kredyt tanim, ale dążyło także do tego, aby koszta przy zrealizowaniu pożyczek zmniejszyć do minimum. Do jednej z najpożyteczniejszych działalności naszego Towarzystwa zaliczyć musimy także układ z galic. Zakładem kredytowym włościańskim w r. 1884 i 1885 na mocy którego z pomocą materyalną śp. Artura Potockiego przyjęto 141 dłużników tegoż Zakładu z kwotą blizko 100.000 koron do naszego Towarzystwa pod nader korzystnymi dla nich warunkami, a wielu z nich uratowano od niechybnej ruiny majątkowej; nietylko bowiem uzyskano dla nich od Zakładu kredyt. włościańskiego znaczne opusty, ale umożliwiono im na dogodniejszych warunkach częściową spłatę zaciągniętych w tymże Zakładzie pożyczek, tak, że dzisiaj ani jeden już u nas z tym długiem nie zalega.

„O ile Towarzystwo nasze postępowało zawsze oględnie, niechaj posłuży za dowód ten fakt że na 16.572 udzielonych pożyczek na skrypta i weksle (prócz pożyczek udzielonych na zastawy) w ciągu owych 25 lat zaledwie tylko 12 ściągnąć musiano drogą licytacyi i to w takich wypadkach, gdy dłużnik już absolutnie przez szereg lat nie płacił i widocznie nie wiele mu na pozbyciu się swej realności zależało.

„Jak to już wyżej nadmieniono, w ciągu owych 25 lat korzystało u nas z kredytu na skrypta i weksle 16.572 członków, a suma udzielonych za tenże czas pożyczek wynosiła 6.252.402 kor. 26 hal. (przeciętnie na jedną pożyczkę wypada 377 kor.), gdy zaś w ciągu tegoż czasu spłaciło 13.698 członków kwotę 4,896.161 kor. 29 hal., pozostało przeto z końcem 1902 r. 2.874 członków z dłużną kwotą 1,356.240 kor. 97 hal., w czem atoli mieszczą się lokacye nierozpożyczonego kapitału w papierach wartościowych i innych instytucyach na sumę 295.541 kor. 40 hal. Doliczywszy do tego udzielone 9.311 pożyczek na zastawy w ogólnej sumie 519.492 kor. 48 hal. (z czego na jedną wypada w przecięciu 55 kor.), a z których spłacono 9.244 z kwotą 508.158 kor. 31 hal., przedstawi się taki rezultat, że ogółem korzystało u nas z kredytu 25.883 członków z kwotą 6,771.894 kor. 74 hal., spłaciło 22.942 kwotę 5,404.319 kor. 60 hal. a pozostało 2.941 dłużników z kwotą 1,367.575 kor. 4 hal.

„Od powyższych pożyczek wpłynęło za cały 25-cioletni okres 1,103.877 kor. 92 hal. tytułem procentów, z czego na jednego dłużnika przypada przeciętnie 42 kor. 65 hal.

„W roku 1898 wskutek interwencyi władzy skarbowej, zniesiono w naszem Towarzystwie udzielanie pożyczek na zastawy ręczne, a natomiast czyniąc zadość ogólnej potrzebie, postarano się o uzyskanie osobnej koncesyi na otwarcie Zakładu zastawniczego na podstawie ustawy z d. 23 marca 1885 L. 48 dz. p. p. i t. d. 1 grudnia 1900 r. otwarto Oddział zastawniczy przy Towarzystwie.

„Wiele instytucyi nam pokrewnych wskutek braku dostatecznego napływu gotówki w formie wkładek oszczędności nie może się należycie rozwijać, a chociaż większe instytucye finansowe, jak Bank krajowy, Galicyjska Kasa oszczędności i.t. p. częstokroć przychodzą im z materyalną pomocą, to zazwyczaj pomoc ta jest bardzo ograniczona i niedostateczna. Z zadowoleniem podnieść tu musimy, że nasze Towarzystwo pod tym względem należy niemal do wyjątków, gdyż nietylko nigdy kredytu w innych instytucyach nie szukało, ale mając zawsze dostateczną ilość gotówki, częstokroć i innym towarzystwom z pomocą spieszyło. Pocieszający ten objaw przypisać prawdopodobnie należy zaufaniu, jakie sobie nasze Towarzystwo w ciągu 25-letniej swej działalności u ogółu wyrobić zdołało.

„Gdy z jednej strony, jak to już wyżej zaznaczono, dostateczna ilość wkładek oszczędności umożliwia naszemu Towarzystwu normalny rozwój, a potrzebującym pożyczek ich szybkie uzyskanie, tak z drugiej strony samym właścicielom owych wkładek oddaje nasze Towarzystwo pewne usługi przez umożliwienie bezpiecznego przechowania oszczędności na odpowiedni procent. W szczególności mamy tu na myśli wkładki drobne ludzi niezamożnych, z pracy rąk gromadzących grosz do grosza, a jak licznymi przykładami udowodnić moglibyśmy, włościanin, wyrobnik lub sługa, poczynając swoją oszczędność od najdrobniejszej kwoty, czasem od jednej korony, doprowadzają częstokroć do dość poważnej sumki.

„Istnienie więc takiej instytucyi, że tak się wyrazimy, „pod ręką„, nietylko umożliwia jednostkom przechowanie zaoszczędzonego grosza, ale wyrabia w nich pewne zamiłowanie do oszczędności a w następstwie umoralnia je i zachęca do pracy. — Otóż w ciągu owych 25 lat złożyło w naszem Towarzystwie 6.070 stron wkładek oszczędności na ogólną sumę 6,159.272 kor. 49 hal., wycofało 4.645 stron kwotę 4,851.264 kor. 68 hal., pozostaje z końcem 1902 r. 1.425 stron z kwotą 1,308.007 kor. 81 hal., czyli przeciętnie na jedną wkładkę około 900 kor. Z przyjemnością zaznaczyć tu musimy, że w powyższej sumie wkładek największy procent bo 45 jest własnością stanu włościańskiego, następnie tj. 30% posiada inteligencya, 20% przemysłowcy, a 5% tj. reszta wkładek należy do różnych funduszów.

„Od powyższych wkładek oszczędności skapitalizowano lub wypłacono stronom procenta w kwocie 707.050 kor. 72 hal.

„Złożone przez członków udziały w ciągu lat 25 przedstawiają się następująco: było 7.577 członków z udziałem 125.450 kor., wystąpiło w tymże czasie 4.151 członków z udziałem 81.210 kor., pozostało przeto z końcem 1902 r. 3.426 członków z udziałem 44.240 kor., z czego przeciętnie wypada na jednego 12 kor. 90 hal.

Bilans za rok 1902 przedstawia się jak następuje: *a) Rachunek strat i zysków*. Przychód: zysk na procentach 30.776·27, wpisowe i zwrot portoryów 215·65, dochód z realności 600.—, procent od zaliczki od oddz. zastawn. 303·60, zwrot nadpłaconych podatków z lat poprzednich 1.452·32; razem 33.407·84. Rozchód: koszta administracyi 17.107·43 amortyzacya budynku 1.453·88, amortyzacya inwent. ruch. 147·72, zysk do dyspozycyi Rady nadzorczej 14.698·81; razem 33.407·84 *b) Bilans*. Stan czynny: pożyczki na skrypta i weksle 1,060.699·57, lokacya w pap. wart. 137.541·40, lokacye w innych instytucyach 158.000·— pożyczki na zastawy (dawne) 3.415·07, zaliczka oddziałowi zastawniczemu 9.300 —, reszta ceny sprzed. realn. w Borku 4.000·—, depozyt funduszu rezerwowego 142.049·14, wartość inwentarza ruch. 1.329 47, koszta sądowe i asekuracye 8.976·16. odsetki od oddziału zastawn. 363·60, zaległy czynsz 100·—, gotówka w dniu 31 grudnia 1902 r. 9.814·70; razem 1,535.589·11. Stan bierny: udziały 44.240·—, wkładki oszczędności 1,308.007·81, fundusz po ś. p. hr. Ad. Potockiego 12.000·—, fundusz rezerw. 144.940·32, procenta pobrane na r. 1903 11.702·17, zysk 14.698·81; razem 1,535.589·11. Ogólny obrót kasowy 1,643.393 82. Liczba członków 3.426.

Oddział zastawniczy wykazuje w stanie czynnym: pożyczki 7.919·—, wartość inwentarza 68·38, odsetki należne 468 80 i gotowkę 1.226·28; razem 9.681·46 — zaś w stanie biernym: rachunek Towarzystwa z procentami 9.663·60 i czysty zysk 17·86; razem 9.681·46. Od pożyczek, członkom udzielanych, pobiera się tylko $5^1/_2\%$ bez jakichkolwiek dodatków. Koszta administracyi wynoszą 17.107·43 kor. czyli zaledwie 1·1% kapitału obrotowego. Z czystego zysku wynoszącego 14.698·81 wydzielono do funduszu rezerwowego 6.807·14 kor., na 5%-wą dywidendę 2.097·50, na renumeracye 2.669·88, na pokrycie strat tylko 464·29 i na cele dobra publicznego, jak: upiększenie kościoła, gimnazyum cieszyńskie, Wawel, Towarz. uczestników powstania z r. 1863, szpitalik i tp. razem 2260 kor.

Obchód jubileuszowy rozpoczął się nabożeństwem w kościele poczem odbyło się publiczne zgromadzenie członków przy udziale delegatów władz i urzędów, tudzież reprezentantów stowarzyszeń z Chrzanowa, Krakowa, Rudawy i tp. Przed zgromadzeniem dokonał delegat Związku wraz z prezesem towarzystwa i rewidentem rady nadzorczej Ks. Ślosarczykiem, rewizyi kasy i oddziału zastawniczego, z wynikiem, pod każdym względem zadowalniającym.

Prezes p. Juliusz Siegler d'Eberswald po otwarciu zgromadzenia złożył hołd pamięci założyciela, powitał delegatów i gości, wreszcie w dłuższem przemówieniu streścił wyniki 25-letniej działalności Towarzystwa, w końcu wyraził imieniem rady nadzorczej uznanie i podziękowanie za skuteczną pracę całej dyrekcyi, w skład której wchodzą pp, Bronisław Janicki, Józef Bartmański i Henryk Ślagórski. Imieniem związku stowarzyszeń przemówił p. Ulmer, podniósł znaczenie Towarzystwa krzeszowickiego w organizacyi związkowej, dodatnie wyniki dotychczasowej zdrowej i rozumnej gospodarki, zachęcał do pracy nad udoskonaleniem wewnętrznego ustroju i życzył, by Towarzystwo pod dotychczasowem wytrawnem kierownictwem rozwijało pożyteczną swoją działalność na pożytek kraju i członków. Po zgromadzeniu, które załatwiło następnie zwykły porządek dzienny, odbyło się w Kasyna miejskiego zebranie towarzyskie.

Do życzeń, wypowiedzianych przez Delegata przyłącza się szczerze i Redakcya „*Dobrobytu*“ i dodaje od siebie jeszcze jedno życzenie: by Towarzystwo krzeszowickie nietylko rozumną gospodarką, i wysokością, obrotów pieniężnych, ale także wzorową organizacyą wewnętrzną przyświecało przykładem innym związkowym stowarzyszeniom.

Rys Historyi Ekonomicznej Galicyi

w końcu XVIII stulecia.

przez N. Sokolnickiego.

(Dokończenie.)

Zniszczywszy przeszkody, przygotowawszy grunt, Rząd austryacki zdecydował się na wykonanie dawno zamyślanego planu, zaprowadzającego gruntowną zmianę w stosunku poddańczym. Zmiana ta była zapowiadana, tak bezpośrednio, jak i pośrednio: w planach nowego prawa wybitną rolę odgrywał wzgląd fiskalny; i zdawna już, we wszystkich nieledwie prawach podatkowych, rząd przyjął za zasadę, za punkt wyjścia określenie dochodów przez samychże właścicieli. Na podstawie takiej, surowo później kontrolowanej stopy dochodowej, nakładano później podatki; już, zaraz po zajęciu Galicyi — 16 października, 22 grudnia 1772 r. nakazano, aby wszystkie zwierzchności, wszyscy właściciele, oficyaliści, dzierżawcy, podali swoje dochody: surowo im to później raz jeszcze, 17 list. 1778, przypomniano. Jednocześnie 23 grudn. 1772 nakazano spisanie zbóż, a gdy rozkaz nie został należycie wypełniony, grożnie go potem (23 marca 1773) przypomniano. Wreszcie, 24 stycznia 1785 uniwersał „względem nowego fassyonowania“ przepisał ostatecznie, iż właściciele sami mają wyznaczyć wartość dóbr swoich. W tymże roku wydany został ciekawy cyrkularz (20 kwietnia), zapewniający, iż urbaryalny podatek nie przekroczy dotychczasowego. Cyrkularz ten o niespełna cztery lata wyprzedził ostateczne uregulowanie urbaryalne.

Uniwersał urbaryalny, czyli prawo, regulujące tak podatek gruntowy, jak i wzajemne gruntowe stosunki obywateli — prawo, mające być w myśli dawcy jego, ukoronowaniem dzieła wprowadzonych zmian, nosi datę 10 lutego 1789 r.

Dopełnionem ono zostało w ciągu roku przez 11 cyrkularzy gubernialnych, poczem, w rok i dwa miesiące 19 kwietnia 1790 zniósł je nowy władca Austryi, cesarz Leopold. Przecież, nietylko iż w istnieniu tak krótkiem wywarło przemożny wpływ na stosunki wsi, ale, prócz tego, odżyje ono po latach dwudziestu kilku i dopełnione, wydoskonalone, stanie się prawem kierowniczem na przyszłość. Słuszna więc jest, abyśmy zbadaniem tego prawa, rzucającego ostry rys charakteryzujący ekonomiczną politykę austryacką, zamknęli pracę niniejszą. Uniwersał urbaryalny — to ostateczny wyraz polityki austryackiej w Galicyi w XVIII w. — to spadek. jaki wiek ustępujący wiekowi następnemu przekazuje.

Uniwersał 10 lutego stawia na wstępie (§§ 2—3) dwie zasady: 1-o ustanawia równość powszechną wobec podatku; 2-o zapowiada utrzymanie wszystkich podatków dotychczasowych, t. j. kwaterowego, trunkowego, żydowskiego, a także wszelkich kontrybucyj wojennych.

§ 1. Ustanawia nowy, niezależny od tamtych wszystkich, podatek gruntowy: ma on być o $^1/_3$ niższy od takiegoż podatku w innych krajach dziedzicznych i wynosi przeciętnie od 100 zł. podanego na zasadzie prawa z 20 kwietnia 1785 do-

chodu — 8 złr. $16^{4}/_{5}$ kr, (od ról, ugorów, stawów, rzek — 7 złr. 5 kr.), od łąk, ogrodów — 12 złr. 5 kr.), od pastwisk, zarośli i lasów — 14 złr. 10 kr.), Od .gromad odbiera podatek wójt i oddaje poborcy zwierzchności gruntowej, która od tej chwili odpowiada zań".

§. 8 stawia zasadę, iż: „....lubo w prawo własności, Zwierzchności, służące arbitralnie wdawać się, abo przyczyny, zwyczaje, lub umowy, z których pańszczyźniane, pieniężne i naturalnych produktów dotąd trwające t. zw. poddaństwa daniny pochodzą, roztrząsać zupełnie dalecy jesteśmy" — przecież rząd czuje się w obowiązku dbać o to, aby poddany zbyt uciemiężonym nie był, i ustanawia, iż wszystkie — monarchiczne, pańskie i plebańskie — ciężary 30% chłopskiego dochodu przenosić nie powinny. Przeto, powinność urbaryalna względem gruntowej i dziesięcinnej zwierzchności wynosić będzie 17 złr. $46^{2}/_{3}$ kr. od sta. Pieniądze więc będą na przyszłość (§. 9) „szczególnie jedynym i nieodmiennym prawidłem do ustanowienia wszelkich powinności... Zwierzchność podług przepisów powszechnych od poddanego nic innego, jak tylko pieniądze wyciągać może. I stwierdza się raz jeszcze, iż przepis dotyczy owych — zakupionych, czy niezakupionych — chłopskich gruntów, których pod żadnym pozorem (§. 11) na dominikalne zamienić nie wolno (§. 6—7 cyrk. 26. maja).

Dalej zaś ostatecznie ustanawia się ten przepis, który już w różnych okolicznościach i dla różnych spraw kilka razy był stosowany (7. września 1781, 18. marca, 9 września 1784), a teraz ogólnie się zastosowuje, mianowicie: wszelkie umowy, wszelkie zamiany owej daniny pieniężnej na robociznę, wreszcie i w szczególności, wszelkie spory o rozgraniczenie ziem rustykalnych od dominikalnych za wiedzą cyrkułu lub przez cyrkuł mają odtąd być rozstrzygane. W umowy zaszłe dobrowolnie, a w szczególności między panami a ich Emfiteutami, wchodzić się nie będzie. Ale ....gdyby tu lub owdzie względem ważności gruntów kwestya zaszła, jeżeli te grunta dworskie lub chłopskie są? — natenczas dla uniknienia wszelkiej zwłoki, teraźnieyszego stanu posiadania trzymać się należy, a poddanym grunta iakowe w ręku Zwierzchności zostające za chłopskie udającym, iako też Zwierzchnościom o to lub owo w ręku poddnych zostaiące nierucchomości, iakoby rzeczywiście dworskie domagaiącym się, dowód nakazać się ma, iż od 1. listopada 1786 r., który to t e r m i n n o r m a l n y do rozróżnienia nieruchomości dworskich od chłopskich naznaczony iest, do tego rodzaiu należały w którym ie strona pretensyę zakładaiąca mieć chce, np. że ten lub ów grunt którego poddany teraz zażywa, od folwarku dworskiego pochodził, który w roku normalnym przy folwarku zostawał i że takowe pochodzenie powszechnie wiadomo iest." [1]) Cyrkularzami z 26, maja, 22., 25. czerwca uzupełniono przepisy urbaryalnego uniwersału, stanowiąc terminy i sposoby uregulowania stosunków nawet w wyjątkowych wypadkach. Wliczono dziesięciny do powinności urbaryalnych. Określono powinności chałupników (bezrolnych), którzy, o ile podatek od nich należny 1.20 złr. nie przewyższy, do dawnych powinności obowiązani będą. Niedostatek katastru, na przeszkodzie rozróżnienia dominikalnych i rustykalnych ziem stojący, zastąpiono przepisem: iż realności, w ręku nowych kolonistów będące, są rustykalne. „o ile dominia przeciw temu dowodów nie postawią". Dopełniono tym przepisem dość już szczegółową i zagmatwaną juryzdykcyę podziału gruntów. Postanowiono na ostatek (okólnik z 27. sierpnia i 10. września), że z poddanymi, którzy się z większością nie zgodzą, „według innego sposobu postąpić należy", zaś dla tych, co się wcale nie ugodzą — prawo ustanowić; a także, że odtąd „wszelkie podziały gruntów pańskich, zaarendowania i ugody, które między zwierzchnością i poddanymi przynajmniej na trzy lata zawierane będą, zawsze urzędowi cyrkularnemu oznaymione, a od tegoż potwierdzone i zapisane być powinny".

Prawo, tak gruntownie odmieniającę stan rzeczy społecznej, tak zupełną stanowiące reformę wszelkich dotychczas istniejących rolniczych stosunków, upadło daleko prędzej, niż powstało.

19. kwietnia 1790 r. niebawem po swojem wstąpieniu na tron, cesarz Leopold zniósł uniwersał urbaryalny. W przedmowie wskazał skutki tego uniwersału i my, z dziejowej odległości na tę rzecz patrząc, możemy tylko za nim opis tych skutków powtórzyć

Urbarium zaprowadziło niedokładność w rozmierzaniu gruntów; niedokładność w wykazaniu dochodów, gdyż „niektóre wyznania fassye gruntowe aż do niepodobnych dochodów naturalnych podniesiono", inne zaś na uszczerbek współpoddanych zniżono; niedokładność w określeniu cen ziarna, tem większa, iż zboże tylko na 4 gatunki podzielono, „co samym fassionującym się nie do pojęcia było". N a k ł a d z a ś p o d a t k u n i e r ó w n o w y p a d ł, gdyż n a w y d a t k i u p r a w i a n i a r ó l ż a d n e j b a c z n o s c i n i e m i a n o, dochód więc gruntu lepszego, a mniej nakładu potrzebującego za równy miano, a o wszelkich pożytkach pobocznych, tak jak o wszystkich przez przemysł zjednanych dochodach, wcale zapomniano, które przecież tak znaczną różność w stanie majątków równie wielkich i równie urodzajnych gruntów sprawują". Pieniędzmi zamieniono daniny w naturze i uczyniono źle, gdyż 4 raty rocznie płacone, bez względu na czas i urodzaj, cisną i niszczą rolnika, któremu inny ratunek nie pozostaje jak swoje sprzedać".. wówczas gdy w dawniejszych stosunkach, wobec klęsk elementarnych istniała pewna solidarność społeczna i Zwierzchność gruntowa często wszelkiego poboru odrzec się musiała. Odpowiedzialność solidarna gromady przyczyniła się jeszcze bardziej do nierówności w rozkładzie podatku, który w ogólności tak stał się wielkim, iż „daleko więcej jak drugie tyle dawniej-

[1]) Cała kwestya podziału ziem na dominikalne i rustykalne — zawiła i niorozjaśniona. Por. dane przytoczone u Kalinki—l. c. w rozdziale o stosunkach poddańczych. Tamże ciekawe, acz niezawsze dowodami poparte wiodomości o skutkach przytoczonego powyżej prawa o „terminie normalnym", prawa, wydobytego na jaw w 1810/11 r. i wprowadzonego w życie z wyjątkową ścisłością i — co zatem idzie niesprawiedliwością.

Jak rozłożone zostały ciężary wiejskie na podstawie urbarium? — ogólnych cyfr na to nie posiadamy. Akta urzędowe wsi Czunów w państwie Metelińskiem, cyrkule Zamoyskim (Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu) zawierają dane następujące: dawne powinności chłopskie wynosiły:

973 złr. $63^{1}/_{2}$ kr.
i 112 „ 68 „ dodatkowych powinności
razem 1,086 złr. $31^{1}/_{2}$ kr.
nowa powinność
wynosi 629 „ 53 „
czyli mniej o 456 złr. $78^{1}/_{2}$ kr.
Ogólny dochód z gruntu wynosi (r. 1789) 5,277 złr.
Ogólny podatek gruntowy 411 złr.

szego podatku czyni“. Więc niewypłacalność — szczególnie poddanych — była wielką, tem większą, iż równocześnie z gruntu także wybierał się kwaterowy podatek wojskowy. Stąd zniżona cena dóbr.

Wreszcie, opłata „gminu oficyalistów podatkowych“, która według redulaminu na opodatkowanych ciążyć miała, o dziesiątą część powiększyła sam podatek.

Owóż w ostatecznym skutka okazało się, iż „zamierzony cel pomnożenia dobra poddanych przez uregulowanie podatkowe i urbaryalne dopiętym nie został“ i „..stało się obowiązkiem to położenie zmienić , naturalny związek między Panem a Poddanym przywrócić — skąd poddanym tak istotne wspieranie we wszelkich okolicznościach wypływa, bez którego on osobliwie w Galicyi obejść się nie może“.

Z uwagi na to wszystko uniwersał postanawia: wszystkie rozporządzenia urbaryalne znieść, a przywrócić dawniejszą powinność podatkową dworską.

Zaś stany szlacheckie tak dalece sprawę tę wzięły do serca, tak chętnie okazały się w dopomożeniu rządowi do zniesienia dzieła urbaryalnego iż nietylko różne ulgi włościanom obiecały, nietylko połowę podwyższenia podatkowego za jedno półrocze zapłacić ofiarowały się lecz oświadczyły z dziwną nieostrożnością czy nieświadomością, słabością czy zapomnieniem, iż „ciężar wybierania podatku Zwierzchności biorą na siebie“.

Prawo fatalne zostało zniesione. Przecie kryzys, przez nie wywołany, był straszny — strasznie odbił się na stosunkach kraju temi zmianami gwałtownemi, tą bezwzględnością administracyjną, jaką wywołały zmienne prawa. A uprzytomnić sobie należy, na jakim to gruncie i w jakich warunkach to prawo działało — jakie pozytywne wywołało skutki w gospodarce miejscowej, jaką też była główna, rzeczywista przyczyna odwołania.

Austro - węgierska monarchia od r. 1788 jest w stanie wojennym: ogromne ciężary, nierównoważone pomyślnością skutków, pociąga za sobą wojna wschodnia. Na dwa miesiące przed wydaniem uniwersału urbaryalnegn, 20. listopada naznaczono olbrzymią kontrybucyę wojenną wynoszącą 30% rocznego dochodu chłopów, 60% rocznego dochodu panów i wysoką skalę podatku od innych dochodów [1]). Bezpośrednio zapadł rozkaz owej reorganizacyi gwałtownej, owej radykalnej reformy, społecznej i fiskalnej zarazem. Po wydaniu nowego prawa chłopi musieli oddawać 60% swoich dochodów (nie wliczając podatków pośrednich i kwaterunkowego), panowie zaś — do 70%.

Niedosyć tego: nadszedł obowiązek dostarczaczania olbrzymich dostaw wojennych, za które wypłacano bonami, tymczasem (a i później) niezapłaconemi. Suma, jaką rząd tylko z pośrednich podatków wyciągnął w r. 1799 (nie licząc kwaterunkowego), wyniosła według obliczenia memoryału hr. Brigido 4,833,120 złr [2]). Położenie było trudne a stawało się coraz trudniejsze. Nietylko cały gmach państwowy chwiał się i kłonił do upadku, gdy rosło niezadowolenie, oburzenie, bunt ludów. Ale także zzewnątrz gromadziły się siły wielkie, które cios ostateczny zadać mu zamierzały. Zdawało się w tej chwili, było wyraźnem i prawie pewnem, iż dziwny ów, niebywały może i niepojęty, niemniej przecie groźny sojusz polsko-pruski zaczepną, czynną akcyę rozpocznie, a jest to charakterystycznem i nieprzejściowem, a stałem dziejowem zjawiskiem owo zdarzenie, iż jednocześnie z zawikłaniem wewnętrznem państwa Habsburgów przyszło, jak przychodziło zawsze, do zawikłań zewnętrznych. Nie było bowiem i niema kwestyi ściśle wewnętrzno-państwowej dla Austryi.

W tej też chwili, na szali losów Galicyi zaważyć miała własna jej opinia, mniej czy więcej świadome jej wyrazy [1]).

Widzieliśmy, jak dotychczas w paru wystąpieniach szlacheckiego narodu, brak było i świadomości interesów własnych i poczucia godności; tego uczucia trudno nam się dopatrzeć w darze 6.000 dukatów, złożonym hr. Pergenowi w 1773 za pomyślne dokonanie ceremoniału aktu homagialnego. Zrozumienie zaś interesów własnych odbiło się w szeregu współczesnych i późniejszych dosyć banalnych narzekań i skarg, w których góruje ów ton głębokiego przekonania, że im słabszym naród się wyda, tem mniej go cisnąć będą. Memoryał Wielhorskiego jako jedyną rozleglejszą reformę społeczną przedstawiał wyrównanie stosunków poddańczych przez podwyższenie ciężarów chłopskich w dobrach kameralnych (państwowych). Jedyna, o ile nam wiadomo, broszura społeczno-ekonomiczna z tych czasów - to tłómaczone z niemieckiego pisma [2]), poświęcone propagandzie zasady; ubi bene, ibi patria. O szerszem proteście nie mówiąc już o szerszej, samodzielnej akcyi, mowy być nie mogło. Wojska formowane za sumy podatków krajowych pilnowały ściśle wypłat i wypełnienia wszelkich obowiązków. Zresztą zaczęto otrzymywać odznaczenia, ordery, tytuły: przyrzeczono nawet organizacyę stanów, które przez dłuższy czas (aż do r. 1817) pod postacią Wydziału

---

1) od 301 do 600 r.—5%; 601—999—7%; 1,000—2,000—10%; do 4,000—12%; powyżej—15%. Skala ta tyczy się jedynie pensyi i t. p. Inne profesye od dochodów przewyższajacych 106 złr. płaciły 12%.

2) Memoryał hr. Brigido 15. stycznia 1790 Ossol. R. 525 — str. 608 — 610 — zawiera następujące obliczenie ciężarów:

Zaprowadzona 1. grudnia 1789 r. kontrybucya poprzednio wynoszaca 996,942 złr.	2,239.787
Koszty podatkowe	271,331
Podatek wojenny około	700,000
Dostawa w naturaliach 500,000 korcy owsa ×1.30 250.000 k. żyta×3.20	1,593,333

1) W tymże czasie ciekawa wymiana zdań o rządach austrackich pomiędzy autorami „Uwag“. Staszic mówi, że „Józef II. w 4 lata we wszystkich swoich krajach stan chłopski i miejski porównywał z innemi stany; dla rolników i rzemieślników równą z każdym innym obywatelem sprawiedliwość wyznaczał“; zmusiwszy żydów do pracy, obsadziwszy nowe kolonie, popierając emigracyę i przemysł (?!), korzystając na handlu zewnętrznym, „rozumny i czynny cesarz zmniejszy bardzo w swoich krajach próżniactwo. Zapewne powiększą się w jego kraju urodzaje, ludność i pieniądze“. Celem tych reform widzi Staszic w staraniu o podatki i wojsko. Autor „Uwag nad Uwagami“ odpowiada (str. 55): „że cel czynnych rządów N. Cesarza Imci, jak nasz autor powiada, jest podatek i wojsko, a takie zamiary podobno prędzej do pognębienia sąsiadów i uciskania poddanych, jak do pocieszenia strapionej ludzkości dążą, przez co też ten rozsądny monarcha nadgrodę swoich trudów bardziej na własnej wielkości, jak na wielbieniu rodzaju ludzkiego za świadczone mu dobroczynności zasadza, a nawet przez wrodzoną sprawiedliwość nie powinien mieć za złe swoim poddanym, że się gorąco modlą, aby najwyższa opatrzność tę nieustanną bezsenną czynność tego wielkiego umysłu spokojnością obdarzyć raczyła, żeby nieco odetchnąć i poznać się mogli z ustawami swego monarchy, których do roku więcej wychodzi, jak Stwórca przez wszystkie wieki, natury i objawionem prawem mógł ustanowić; przecież psalmista mówi: że sprawiedliwy na dzień siedm razy upada; cóż dobiero za cywilne grzechy nie muszą się dziać w Galicyi, gdzie też egzekucya nawet od najposłuszniejszych mało kiedy wychodzi“.

2) „Obrońca ludu do cesarza Józefa II. względem jego ustawy, zakazującej wychodu z kraju, względem jego rozmaitych reform etc. etc. 1781.

Stanowego figurowały. Kraj pod obuchem społecznego i politycznego nieszczęścia bardziej niż kiedykolwiek ogarnęło krótkowidztwo polityczne, którego metą najdalszą były indywidualne interesy i korzyści.

W miarę jednak, jak potęgował się ekonomiczny ucisk kraju, głosy protestu odzywały się coraz częściej i silniej. Już w 1780 r. Józef II. w swoim przejeździe przez Galicyę odebrał „niezmierną masę suplik i skarg, protestujących tak w ogóle przeciw uciskom podatkowym, jak w szczególności przeciw kompanii solnej [1]). Później, już w przededniu śmierci Maryi Teresy został zaniesiony do tronu memoryał Seweryna Potockiego o zatrważającym położeniu kraju. Wreszcie w 1789-ym anonimowy list starca-obywatela dał wyraz oburzeniu, panującemu powszechnie, i ostatecznie skłonił cesarza Leopolda do zniesienia reformy urbaryalnej [2]). Mniej świadomym, niemniej przecie silnym wyrazem niepokoju, ogarniającego całą społeczność, była emigracya ludowa z „uszczęśliwionych“ krajów. Przewidywana już w Instrukcyi dla gen. Töröka i Heitera w 1772 r. [3]) stała się ona przedmiotem licznych trosk i zabiegów. Cyrkularz 16. listopada 1772 mówi, że „doszła wiadomość, że chłopi w szczególności z ziemi halickiej dziedzicznych panów opuszczają i za kordon przechodzą“, postanawia surowe kary na uciekających i namawiających do uciekania, a także karę 100 czerw. złr. na pana, który podmawiających niewyda. Zakaz dezercyi powtarza się w cyrkularzach z 23. maja 1775. ten ostatni przepisuje karę pręgierza i 10 lat szańcowania na kaleczących się i zbiegów od służby wojskowej. 30 kwietn. 1780, może pod wpływem wieści o 14,000 zbiegów [4]), ogłoszono generalny pardon“ dla dezerterów powracających. 14 kw. i 23 czerw. t. r. ogłoszono 6 złr. nagrody za dostawienie zbiegów. W 1783 r., 24 stycznia, celem przeszkodzenia emigracyi żydów do Węgier, nałożono taksę 1 złr. od głowy. 14 marca t. r. ogłoszono cyrkularzem: „Z doświadczenia pokazało się, iż tu w kraju już przez niejaki czas poddani z rozmaitych dóbr z niemałem uszkodzeniem zaludnienia z wszelkich miar dla państwa tak użytecznego, znacznie uchodzą“ na miejsce uchodzących należy sprowadzać nowych osadników. Cyrkularz z 10 sierpnia 1784 przepisuje, iż „poddanych emigracya, obcych werbowników chytre wykradanie i gwałtowne poddanych porywanie pod karą przepisaną zakazuje się“. 21 kwiet. 1785 r przychodniom z Rpltej przyobiecano 10-letnią wolność od podatków, 3-letnią od pańszczyzny, zupełną od rekrutów i in. Przecież, i pomimo te dobrodziejstwa, poddani C. K. władzy nie byli widocznie zbyt zadowoleni, kiedy na pierwszy odgłos zmian, jakie zaszły w bycie sąsiednich krajów, dezercyą i nieposłuszeństwem dla władzy dają wyraz swym odśrodkowym dążeniom i zmuszają rząd do ponawiania ostrzeżeń i zakazów. Uniwersał z 14. lutego 1793 r. mówi: „lubo się w wewnętrzne interesa Rpltej Polskiej nie wdajemy, ani rzeczą potrzebną być sądziliśmy naszym Galicyjskim poddanym wyraźny w tej mierze wydać przepis, tedy przecie teraz, gdy się król i Rplta Polska z chęcią utrzymania dawnego przez ces. Rosyjski z nami sprzymierzony dwór zagwarantowanego Rządu jak najuroczyściej oświadczyli, sąsieckie i przyjacielskie względy tego wymagają, żeby w Naszych Dziedzicznych Krajach przeciw tym prawnym zamiarom żadne zmowy i przeciwne zamachy cierpiane nie były. Pokładamy tedy w powolności i miłości porządku i pokoju u naszych Galicyjskich poddanych zawsze z ukontentowaniem uważanej najłaskawsze zaufanie, że się od wszelkiego uczestnictwa projectów i usiłowań końcem wprowadzenia nowych odmian i czynienia zamieszania w Polsce zupełnie wstrzymają. Podobnież i po owych polskich poddanych, którzy się w naszych krajach bawią (sic), spodziewamy się, że się przez równe spokojne sprawowanie protekcyi, której doznają, godnemi staną. Gdyby się jednak nad wszelkie spodziewanie poddani odważyli przeciw temu, co teraz za pośrednictwem C. Ros. Dworu w Polsce postanowiono, w naszych krajach przeciwne czynić zamachy, tedy niniejszem oświadczamy, że im w przypadku (takim)... wszelkie przytulenie we wszystkich Naszych Dziedzicznych Krajach zabronione bydź ma z tego powodu oraz wszystkim Naszym Rządom Krajowym i magistraturom czuło i ścisłą baczność przykazuiemy“.

Jakkolwiek w tej „okazyi“ dostrzeżono u poddanych „posłuszeństwo i miłość porządku“, niemniej przecie 9. kwietnia 1794 wydano nowy, przypominający poprzedni, uniwersał przeciw „gwałtownym scenom, przeciwiącym się ustanowionemu porządkowi i galicyjskie granice wprawiającym w niespokoyność.

Rząd austyacki, ustępując w 1790 r., nie ustąpił przecie ani tak daleko, ani tak prawdziwie, jakby się to zdawać mogło. Urbarium dla Galicyi zniesione zostało wraz z niezliczonemi prawami Józefa II. budzącemi ukryty wstręt, lub otwarty bunt. Ciężar podatkowy zmniejszył się o 560,946 złr. [1]). Alež też na tem koniec. A raczej nie koniec. Zapobiegliwe rządy leopoldyńskie zwiastują szczęśliwą gwiazdę państwu; pod tą szczęśliwą gwiązdą dokonano niebawem przyłączenia kraju o olbrzymiej przestrzeni, o wielkieh bogactwach. To był już tylko traktat zamienny. Tylko skorzystanie z chwili wygodnej. Chodzi wyłącznie o to, aby jak najwięcej zyskać. Ciśnie się i wyciska, co tylko się da. Tembardziej, że potrzeba, potrzeba coraz więcej. Już trwa od lat trzech wielka burza na zachodzie, trwa wojna. Potrzeba wojsk i dostaw, dostaw i pieniędzy. W 1796-m podatek wojenny; Zwierzchności płacą podwójny podatek dominikalny; poddani — 30% od tego podatku [2]). W 1797 rząd pożycza takież kwoty +60% zwykłego podatku kwaterunkowego. W 1798 to samo. W 1799 następuje nadzwyczajny podatek progresyjny od dochodu [3]). W 1880 tenże sam podatek. W 1801 r. 45% podatek od kontrybucyi dominikalnej + 45% od podatku kwaterowego, zaś 15% od kontrybucyi rustykalnej. W 1802 podwojona kontrybucya dominikalna — 50% od kontrybucyi rustykalnej. To samo w 1803. Toż samo w 1804 i jednocześnie podwyższenie cen soli.

Na rok 1805 też same podatki+pogłówne 30 krajc. To samo na rok 1805+podwyższenie czopowego+bezpłatny liwerunek, z którego na Galicyę

[1]) Józef do Maryi Teresy — Zamość 6 sierpnia 1780 r.
[2]) Łoziński: Galicyana.
[3]) Arneth: Maria Theresia's letzte Regierungszeit, 77.
[4]) Memoryał hr. S. Potockiego (1780).

[1]) P. materyały do r. 1790 i memoryał hr. Brigido—Ossolin. R. 525.

[2]) Ciężar gruntowy (dominikalny) według obliczeń hr. Brigido miał wynosić po r. 1790 — 2.239,787 — 560,946 — 1,678,841 złr.

[3]) Od 300 do 800 złr. — 2½—3½%; 801 do 1,600—4—5%; 1,601 po 5,090—5½—6½%; 6,501 do 10,000 - 7—8% i t. d, aż ponad 150,000—20%.

przypada dostawa 400,000 meców żyta i 555,000 meców owsa. Od r. 1807 na pięć lat z góry oznaczona kontrybucya 126% zwykłej kontrybucyi dominikalnej i rustykalnej wynosząca, i dodatkowa, ogromna pożyczka, dla umorzenia bankocetli (uniw. 20 sierpnia).

Ale burza nie ustaje, coraz to się zrywa straszniejsza, aż wreszcie grozi niesłychanem upokorzeniem, nieznanym dotychczas upadkiem i dworowi Habsburgów i stolicy cesarskiej. Maleje państwo. Zupełnie, do cna, wyczerpuje się skarb. Nadchodzi bankructwo państwowe. Nie pomogły pożyczki, liwerunki, podatki, kontrybucye, stemplowe daniny od sreber i złota. Nie pomogły wypłaty papierami. Papiery spadają i państwo bankrutuje. Państwo ogłasza się bankrutem i w 1811 roku 1,601,000,000 złr. bankocetli przetwarza na 212,300000 złr. „Einlösungsschein". To ostatnia deska finansowego ratunku.

Jest też deska ratunku państwowego: jest równowaga polityczna, dla której istnienie Austryi jest konieczną. Ze zwycięstwem równowagi — uszczuplona, zbiedniała — odżywa przecie jeszcze stara Habsburgów stolica i zwołuje w swoje progi największy kongres nowege stulecia. Odradza się też organizm państwowy — rząd. Wzmożony i ustalony wśród powszechnej europejskiej reakcy wywierać on będzie jeszcze przez cały wiek XIX swój wpływ przemożny na losy ludów Austryi

---

Ruch wkładek

w Związkowych Kasach oszczędności za miesiąc kwiecień 1903.

	%	Stan kapitału wkładkowego z dniem 31. marca 1903		W ciągu miesiąca kwietnia						Różnica		Stan kapitału wkładkowego z dniem 30. kwietnia 1903	
				Wynosiły wkładki			wypłacono						
		K.	h.	stron.	K.	h.	stron.	K.	h.	K.	h.	K.	h.
Bochnia . . . . m.	5	2,456.127	29	230	64.476	33	170	43.491	52	+ 20.984	81	2,477.112	10
Bochnia . . . . p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Bohorodczany . . . . p.	4½	186.251	69	69	20.548	33	39	9.695	—	+ 10.853	33	197.105	02
Brzeżany . . . . p.	—	741.715	56	72	38.262	93	90	40.584	23	— 2.321	30	739.394	26
Buczacz*) . . . . p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Dobromil . . . . p.	4	330.374	84	32	12.300	28	30	8.690	53	+ 3.609	75	333.984	59
Dolina . . . . p.	4½	1,074.885	39	184	76.013	95	153	51.357	59	+ 24.656	36	1,090.541	75
Drohobycz . . . . m.	4	1.179 856	60	96	29.496	87	78	31.333	41	— 1.836	54	1.178.020	06
Gorlice*) . . . . p.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Horodenka*) . . . . p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Jarosław . . . . m.	4½	1,466.170	15	179	68.789	13	189	39.876	16	+ 28.912	97	1,495.083	12
Kałusz . . . . p.	4½	761.657	72	178	59.436	86	118	64.047	54	— 4.610	68	757.047	04
Kołomyja . . . . m.	4	3,850.608	63	371	171.152	92	507	176.617	44	— 5.464	52	3,846.144	11
Kraków . . . . m.	4	30,171.153	91	2.590	985.156	37	2.444	793.100	74	+ 192.055	63	30,363.209	54
Kraków . . . . p.	4½	16,240.746	13	—	747 820	50	—	666.508	19	+ 81.312	31	16,322.058	44
Lwów	4	48,361.783	58	13	9.258	56	2.328	614.481	22	— 605.222	66	47,756.560	92
	3¾	21,996.222	51	6.332	3.075.211	42	5.293	1,652 019	40	+1,423.192	02	23,419.414	53
Myślenice . . . . p.	4½	1,064.023	80	—	45.868	61	—	35.099	21	+ 10.769	40	1,074.793	20
Podgórze*) . . . . m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Sambor . . . . m.	4½	4,832.472	79	378	173.096	41	301	125.399	34	+ 47.697	07	4,880.169	86
Śniatyn*) . . . . p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Sokal . . . . m.	4½	727.168	06	76	39.125	86	69	22.929	93	+ 16.195	93	743.363	99
Stryj . . . . m.	4%	1,510.813	20	127	48.248	95	140	59.881	41	— 11.632	46	1,499.180	74
Tarnopol . . . . m.	4½	5,699.643	88	824	320.821	54	717	196.107	28	+ 124.714	26	5,824.358	14
Trembowla . . . . p.	4½	630.821	46	116	34.175	55	79	32.463	10	+ 1.712	45	632.533	91
Tarnobrzeg*) . . . . p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Wieliczka . . . . p.	5	2,696.561	57	156	74.085	66	177	110.674	43	— 36.588	77	2,659.972	80
Wadowice . . . . p.	4½	4,012.153	01	249	91.365	84	250	119 273	18	— 27.907	34	3,984.245	67
Zaleszczyki*) . . . . p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—
Nowy Sącz*) . . . . p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— —	—	—	—

*) Do chwili zamknięcia numeru wykazu nie otrzymaliśmy.

NOTATKI

Towarzystwa akcyjne w Rosyi. W całem państwie rosyjskiem czynnych jest 1.292 towarzystw akcyjnych miejscowych z ogólną sumą kapitału zakładowego 3.453,194.031 rb. 11 kop., zagranicznych zaś przedsiębiorstw akcyjnych, mogących operować w Rosyi — 241.

Towarzystwa akcyjne, założone przez kapitalistów miejscowych, pod względem specyalności dzielą się, jak następuje: banków handlowych akcyjnych jest 37, banków ziemskich — 10, lombardów — 12, towarzystw ubezpieczeń — 21, towarzystw transportowych i warrantowych — 10, cukrowni — 142, towarzystw żeglugi rzecznej i morskiej — 45, fabryk wyrobów metalicznych, mechanicznych i in. — 156, zakładów górniczych, metalurgicznych, technicznych — 56, przedsiębiorstw naftowych — 48, kopalni węgla i torfu — 32, zakładów ceramicznych i wyrabiających materyały budowlane — 70, fabryk przędzalnianych — 243, fabryk cukierków — 8, młynów — 26, krochmalni — 3, gorzelni, browarów, miodosytni i fabryk napojów sztucznych — 55, laboratoryów i fabryk chemicznych — 46, fabryk wyrobów gumowych — 3, perfumeryj — 7, fabryk farb i laków — 25, mydlarni i fabryk świec — 4, prochowni — 5, fabryk

zapałek — 3, tartaków — 27, zakładów dla obróbki drzewa — 15, przedsiębiorstw rybackich i konserw rybnych — 5, rolniczych — 3, zakładów dla garbowania skóry, fabryk kleju itp. — 22, przedsiębiorstw produkujących wino, tytoń i chmiel — 18, papierni 36, drukarni, odlewni i przedsiębiorstw wydawniczych — 23, przedsiębiorstw budowy i eksploatacyi hotelów, bazarów targowych itp. — 28, tramwajów i dyliżansów — 11, towarzystw kolejowych — 28, zakładów leczniczych i zdrojowisk — 4, przedsiębiorstw elektro- i hydro-technicznych, jako też urządzających w miastach oświetlenie, wodociągi i kanalizacyę, pralni, łazienek i telefonów — 34 i wreszcie przedsiębiorstw akcyjnych, ściśle handlowych — 58.

Co się tyczy zagranicznych towarzystw akcyjnych, to liczba ich wynosi: austryackich — 3, angielskich — 39, belgijskich — 123, francuskich — 47, niemieckich — 20, szwedzkich — 3, amerykańskich — 4 i holenderskich — 1. Razem 241 towarzystw

Rada przyboczna rzeczoznawców dla opodatkowania cukru. W Ministerstwie Skarbu odbyła się w dniu 21. maja b. r. konferencya nowo mianowanych względnie nowo wybranych przez Izby handlowe i przemysłowe członków rady przybocznej rzeczoznawców dla opodatkowania cukru. Między obecnemi niestety nie znajdujemy ani jednego reprezentanta Galicyi. Przewodniczący Rady przybocznej szef sekcyi Adolf br. Jorkasch-Koch, po złożeniu przez członków rady przyrzeczeniu, po ukonstytuowaniu się rady i uchwaleniu regulaminu oraz po uskutecznionym wyborze komisyi — przedłożył projekt rozporządzenia wykonawczego odnośnie do wykonania przepisów ustawowych w spawie podatku konsumcyjnego od cukru — podnosząc, iż przy redakcyi tego projektu starano się wedle możności uwzględnić życzenia przemysłowców oraz starano się o jasne ugrupowanie materyału. Poczem rada przystąpiła do obrad nad tym projektem pod przewodnictwem radcy ministeryalnego Bernatzkyego.

Do dyrekcyi Kasy zaliczkowej i oszczędności w Obertynie na miejsce p. Antoniego Soboty powołany został p. Adam Nowakowski, którego miejsce dotychczasowe w radzie nadzorczej zajął p. Stanisław Rogoszewski.

Kartel naftowy. Na ostatniem walnem zgromadzeniu rafinatorów nafty wybrany został komitet mający za zadanie doprowadzić do porozumienia rafinatorów między sobą oraz z producentami ropy. Komitet ten w ostatnich dniach odbył liczne konferencye i postanowił natychmiast po porozumieniu się producentów ropy między sobą i założeniu przez nich zamierzonego Towarzystwa akcyjnego dla wysprzedaży ropy »Petrolea«, przystąpić do definitywnych układów ze założyć się mającem towarzystwem — tak że już z końcem bieżącego miesiąca będzie mógł pomienony komitet zwołać walne zgromadzenie rafinatorów i przedłożyć mu swoje wnioski.

Wraz ze zwyżką cen ożywił się również znacznie interes eksportowy nafty. Udało się mianowicie biuru eksportowej odsprzedaży nafty znaleść nowe miejsca odbytu dla produktów austryackich tak że spodziewać się należy, iż szczególnie Niemcy na skutek swego położenia geograficznego, staną się stałymi odbiorcami nafty galicyjskiej. W razie przyjścia do skutku kartelu naftowego ma istniejąca organizacya eksportowa nadal być utrzymaną a to jako ważny czynnik kartelowy. Pod tym względem zresztą porozumienie miarodajnych rafineryi nafty już do skutku zostało doprowadzone.

Nowe Stowarzyszenia:

Kuropatniki. Spółka oszczędności i pożyczek, stowarzyszenie zarejstr. z nieograniczoną poręką. Statut z dnia 3. lutego 1903 zarej. w sądzie obwodowym jako handlowym w Brzeżanach dnia 7. lutego 1903, l. cz. Firm. 31|3. Zarząd: Ks. Marceli Zawadowski, Michal Michalczyszyn i Jan Rokosz Grysak.

Myslenice. Towarzystwo szewców, garbarzy i rymarzy, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką. Statut z dnia 29 września 1902 zarej. w sądzie obwodowym jako handlowym w Wadowicach 12 stycznia 1903, l. cz. Firm. 4|3 Zarząd: Bernard Pargan, Jan Pindela i Franciszek Tenczyński.

Narol. Spółka oszczędności i pożyczek, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką. Statut z dnia 19 października 1902, zarej. w sądzie krajowym jako handlowym we Lwowie dnia 10 stycznia 1903, l. cz. Firm. 65. Zarząd: Ks Jan Niemczyk, Henryk Kaliński i Józef Iwatiw.

Sędziszów. Towarzystwo kredytu kupieckiego, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką. Statut z dnia 4 stycznia 1903, zarej. w sądzie obwodowym jako handlowym w Tarnowie dnia 20 stycznia 1903, l. cz. Firm. 5. Zarząd: Mojżesz Nachum Faust, Salomon Tenzer i Aron Faust.

Skomorochy. Spółka oszczędności i pożyczek, stowarzyszenie zarejestr. z nieograniczoną poręką. Statut z dnia 21 października 1902, zarej. w sądzie obwodowym jako handlowym we Lwowie dnia 7 lutego 1903, l. cz. Firm. 124. Zarząd: Ks. Michał Mikołajewicz, Bazyli Waliszewski i Grzegorz Tomczuk.

Świlcza. Spółka oszczędności i pożyczek, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką. Statut z dnia 30 listopada 1902 zarej. w sądzie obwodowym jako handlowym w Rzeszowie d. 31 grudnia 1902 l. cz. Firm. 464|2. Zarząd: Franciszek Synowiec, Józef Kokoszka i Józef Czach.

Tarnopol. Towarzystwo spożywcze, stow. zarejestr. z ograniczoną poręką. Statut z dnia 15 listopada 1902 zarej. w sądzie obwodowym jako handlowym w Tarnopolu d. 21 stycznia 1903, l. cz. Firm. 23 3|2 Zarząd: Tadeusz Kossowski, Tomasz Solarski i Józef Szwajkowski.

Tyniec. Spółka oszczędności i pożyczek, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką. Statut z dnia 3 listopada 1902, zarej. w sądzie krajowym jako handlowym w Krakowie dnia 23 grudnia 1902, l. cz. Firm. 793|2. Zarząd: Ks. Jan Marszała, Walenty Marczyk i Kazimierz Jedynak.

Wrzawy. Spółka oszczędności i pożyczek, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką. Statut z dnia 6 grudnia 1902, zarej. w sądzie obwodowym jako handlowym w Rzeszowie dnia 31 grudnia 1902, l. cz. Firm. 461|2. Zarząd: Ks. Jan Swidnicki, Wincenty Siemek i Karol Bartoszek.

Zabłotce. Spółka oszczędności i pożyczek, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką. Statut z dnia 9 września 1902. w sądzie obwodowym jako handlowym w Przemyślu dnia 9 grudnia 1902, l. cz. Firm. 446|2. Zarząd: Eliasz Niećko, Jan Niećko i Jan Grendusa.

Zaścinocze. Spółka oszczędności i pożyczek, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną po-

ręką. Statut z dnia 25 listopada 1902, zarej. w sądzie obwodowym jako handlowym w Tarnopolu d. 27 grudnia 1902, l. cz. Firm. 657. Zarząd: Jan Janiszewski, Józef Janicki i Michał Bieganowski.

Zmiany statutu:

Lwów. Sąd krajowy jako handlowy we Lwowie ogłasza, że wpisano dnia 14 listopada 1902 w rejestrze stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych przy firmie: „Krajowy Związek przemysłowy, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“ że na walnem zgromadzeniu członków odbytem dnia 8 listopada 1902, uchwalono następujące zmiany statutu:

1. w §. 27 ma być dodanym po pierwszym ustępie t. j. po słowach „tejże Rady“ ustęp „Jednego z członków Dyrekcyi może proponować Bank krajowy, jak długo jest tenże Bank członkiem Krajowego Związku przemysłowego z udziałem co najmniej 20.000 kor.“;

2. w §. 39 po pierwszym ustępie t. j. po słowach „większością głosów“ dodany ma być ustęp: „Dopóki Bank krajowy będzie członkiem stowarzyszenia z udziałem co najmniej 20.000 kor., może żądać, aby z powyższej liczby trzej członkowie Rady Nadzorczej w myśl jego propozycyi byli wybierani“.

(Uchwała z dnia 14 listopada 1902, l. cz. Firm. 1375 stow. II 128).

Rozwiązania:

Lwów. „Spółka konsumcyjna urzędników we Lwowie, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“, na walnem zgromadzeniu odbytem 4 listopada 1902 uchwalono rozwiązanie i likwidacyę stowarzyszenia i wybrano likwidatorem Włodzimierza Zielińskiego i Stanisława Filippiego.

Sądowa Wisznia. „Kasa oszczędności i pożyczek w Sądowej Wiszni, towarzystwo zarejestrowane z ograniczoną poręką“, nadzwyczajne walne zgromadzenie w dniu 30 września 1902 uchwaliło rozwiązanie i likwidacyę towarzystwa

Wykreślenia:

Lwów. Wykreślono dnia 13 listopada 1902 z rejestru stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych: firmę „Spółka krajowa dla podniesienia produkcyi i handlu bydła i nierogacizny, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką“.

Bibliografia.

Krótki wykład austryackiego prawa wekslowego wraz z ustawą wekslową w opracowaniu dra Zdzisława Słuszkiewicza wyszedł z druku jako tom V wydawnictwa austryackich ustaw państwowych i krajowych nakładem W. Zukerkandla w Złoczowie.

Tomik ten zawiera str. 194 i kosztuje 2 kor. a jako nietylko tani, ale zarazem bardzo dobrze opracowany — zalecić możemy, gdyż czyni zadość potrzebie.

Bilanse Kas oszczędności.

Nowy Sącz (miejska). *Stan bierny*: Wkładki K. 4,284.560·93. Rachunki bieżące K. 4.902·24 kaucye K. 12034. — Depozyta K. 17.381·59. Odsetki na rok 1903 K. 23,304·08.

Stan czynny: Pożyczki hipoteczne Koron 2·973.557·33. Pożyczki na skrypta gminne, etc. K. 143.292.12. Weksle K. 298.865 35. Zastawy K 77.278. Lokacye w bankach K. 273.066·33. Efekta własne K. 411.194. Rachunek bieżący z Zakładem zastawniczym K. 53.090.41. Odsetki zaległe K. 40.705.90. Kaucye K. 12.034·— Depozyta K. 17.381.59. Inwentarz Kor. 5.563.38. Różne K. 10.104.73. Gotówka K. 68.043.17.

Fundusz rezerwowy A: K. 323.252.05
Fundusz rezerwowy B: K. 6.685.34
Fundusz emerytalny K. 51.033.40

Dział asekuracyjny.

Od Administracyi.

Pismo nasze wychodzi regularnie w pierwszej i w drugiej połowie każdego miesiąca. Wysyłka uskutecznioną bywa również jak najregularniej.

Upraszamy zatem usilnie wszystkich naszych PT. Odbiorców by **natychmiast** reklamowali w razie gdyby jeden z poszczególnych numerów **„Dobrobytu“** Ich nie doszedł.

Prosimy również o nadesłanie przedpłaty celem ustalenia nakładu.

Odpowiedzialny Redaktor i Wydawca:
Jan Kaźmierz Zieliński.

Kursa porównawcze giełdy wiedeńskiej.

A. Ogólny dług państwa.

	5/5	25/5
Jednolity dług państwa w banknotach . . .	100·65	100·65
Jednolity dług państwa w srebrze	100·65	100·65
Losy z roku 1854 po 250 zł. mk. 3·2 pr. . .	174·—	171·—
„ „ 1860 po 500 zł. wa. 4, pr. . .	153·65	153·50
„ „ 1860 po 100 zł. 4, pr.	183·—	183·—
„ „ 1864 po 100 zł.	249·—	248·—
„ „ 1864 po 50 zł.	249·—	248·—
Listy zast. domen państw. 120 zł. 5 pr.	302·—	300·—

B. Dług państwa

(wszystkich w Radzie państwa reprezentowanych krajów koronnych).

	5/5	25/5
Austr. renta złota wolna od pod. za 100 zł. 4 pr.	121·20	121·30
Austr. renta w wal. kor. wolna od podatku za 200 kor. 4 pr.	101·10	101·10
Austr. renta inwestyc. wolna od podatku . .	93·90	93·30

C. Obligacye kolejowe.

	5/5	25/5
Kol. Arcyks. Albrechta za 100 zł. 4 pr. . .	100·30	100·30
Kol. Cesarz. Elżbiety w złocie wolne od podatku za 100 zł. 4 pr.	119·70	119·70
Kol. Cesarza Franciszka Józefa za 100 zł. 5¹/₄ pr.	129·10	129·—
Kol. Arcyks. Rudolfa w wal. koron. wolne od podatku za 200 kor. 4 pr.	100·25	100·10
Kol. Karola Ludwika po 200 zł. mk. 4 pr.	100·10	100·10

Obligacye pierwszeństwa

(kolejowe)

	5/5	25/5
Kol. Arc. Albrechta za 300 zł. 5 pr. . . .	114·80	115·—
Kol. bukowińskiej lokaln. za 400 kor. 4 pr. .	100·35	100·35
Kol. galic. Karola Ludwika za 100 zł. 4 pr. .	100·15	100·—
Kol. lwowsko-czern.-jasskiej z r. 1894 za 200 K 4 pr.	100·10	100·—

D. Dług państwa

(krajów korony węgierskiej.

	5/5	25/5
Węg. złota renta za 100 zł. 4 pr.	121·50	121·25
„ „ „ w wal. kor. za 200 kor. 4 pr. wolna od podatku	99·55	99·40
Węg. obl. pr. regul. Cisy za 100 zł. 4 pr. .	158·—	157·—
„ poż. prem. za 100 zł. (200 kor.) . . .	202·75	199·—
„ „ „ za 50 zł. (100 kor.) . . .	202·—	199·—

E. Inne publiczne pożyczki.

	5/5	25/5
Poż, reg. Dunaju z r. 1899 4 pr.	108·50	107·15
Poż. kraj. Bukowiny z r. 1893 za 200 kor. 4 pr. .	99·50	99·50
Bukowińskie obl. propinacyjne za 100 zł. 5 pr. .	104·—	104·—
Gal. poż. kraj. z r. 1893 za 200 kor. 4 pr. .	99·20	99·—
„ obl. prop. „ 1889 za 100 zł. 4 pr. . .	99·45	99·40
Pożyczka miasta Lwowa z r. 1896 za 100 zł. 4 pr.	96·35	96·35
Poż. miasta Lwowa z r. 1900 4¹/₂ proc. . .	101·70	101·70

F. Listy zastawne.

Oblig. hipot. i listy dłużne (za 100 zł. Nom.).

	5/5	25/5
Austr. zakł. kr. ziem. 50 l. 4 pr.	99·35	99·20
Bukowiński zakł. kred. ziem. 5 pr.	105·25	105·75
„ „ „ „ 4 pr.	98·25	98·25
Bukowińskiej Kasy Oszcz. 4 proc. . . .	97·65	97·65
Gal. akc. b. hip. 10 pr. prem. 5 pr.	112·40	111·50
„ „ „ „ 50 l. 4¹/₂ pr.	102·—	101·10
„ „ „ „ 60 l. za 200 kor. 4 pr. . .	98·60	97·75
Gal. Tow. kred. ziem. 4 pr. 56 l.	98·90	97·70
„ „ „ „ 4 pr. 41 l.	—·—	—·—
„ „ „ „ 4 pr. stare	—·—	—·—
Banku krajowego dla Galicyi Lodom 4¹/₂ pr. 51¹/₂ l.	102·90	101·75
Banku kraj. 57¹/₂ l. za 200 kor. 4 pr. . . .	99·60	99·—
Banku krajowego oblig. komun. 2 emisya 5 pr.	—·—	—·—
Banku krajowego oblig. komun. 3 emisya 42 lat za 200 kor. 4¹/₂ pr.	102·75	101·70
Banku kraj. oblig. kom. 4 emisya 45 l. 4 pr. .	100·—	99·—
Austr.-węg. banku 40¹/₂ lat los. 4 pr. . . .	101·20	100.50
„ „ „ 50 lat los. 4 pr.	101·20	100·50

G. Obligacye

z prawem pierwszeństwa za 100 zł. nom.

	5/5	25/5
Kol. półn. ces. Ferd. em. z r. 1886 4 pr. . .	100·75	100·50
„ „ „ „ „ „ 1887 4 pr. . .	100·60	100·50
„ „ „ „ „ „ 1888 4 pr. . .	100·80	100·50
„ „ „ „ „ „ 1891 4 pr. . .	100·60	100·50
Kolej Lwów-Czern.-Jassy z r. 1884 za 300 zł. 3·6 proc.	94·75	94·60
Kolej Lwów-Czern. z r. 1884 za 300 zł. 4 pr. .	99·80	99·50

	5/5	25/5
Gal. kol. lok. wschod. za 100 zł. 4 pr. . . .	—·—	—·—
Węg. gal. kol. em. 1870 za 200 zł. 5 pr. . .	108·75	108·70
„ „ „ „ 1878 za 200 zł. 5 pr. . .	108·75	108·70
„ „ „ „ 1887 za 200 zł. 4 pr. . .	99·40	99·50

H. Losy

(za sztukę).

	5/5	25/5
3% losy prem. Austr. Zakład. kred ziem. emisya z r. 1880 po 100 fl.	281·—	277·—
3% losy prem. Austr. Zakład. kred. ziem. emisya z r. 1889 po 100 fl.	—·—	272·—
Budapeszteńskie (Basilica) 5 zł.	20·—	18·—
Zakład kred. dla hand. i przem. 100 zł. . .	438·—	438·—
Clary 40 zł. mk.	170·—	166·—
Pożyczka miasta Insbruku 20 zł.	84·25	84·25
Losy miasta Krakowa 20 zł.	74·—	74·—
Losy reg. Dunaju z r. 1870 po 100 zł. 4 pr. .	280·—	276·—
Pożyczka miasta Lublany 20 zł.	70·—	69·—
Palffy 40 zł. mk.	175·—	174·—
Czerw. krzyża austr. tow. 10 zł.	54·90	54·60
Czerw. krzyża węg. tow. 5 zł.	27·—	27·—
Losy fund. arcyks. Rudolfa 10 zł.	68·—	68·—
Salma 40 zł. mk.	237·—	237·—
Pożyczka miasta Salzburga 20 zł.	75·—	75·—
St. Genois 40 zł. mk.	270·—	270·—
Losy miasta Wiednia kom. 100 zł.	440·—	441·—

J. Akcye

banków (za sztukę).

	5/5	25/5
Banku Anglo Austr. 240 kor.	274·—	276·—
Zakład kred. dla handlu i przem. 160 zł. . .	671·75	669·75
Galic. banku hipot. 200 zł.	521·50	539·—
„ „ dla hand. i przem. 200 zł. . . .	—·—	—·—
Banku dla krajów koronnych 200 zł. . . .	413·50	411·—
„ Austro-węg. 1.400 kor.	1613·50	1632·—
„ Związk. (Unionbank) 200 zł.	532·50	529·—
Czeskiego banku związkowego 100 zł. . . .	247·50	247·50
Zivnosteńska banka 100 zł.	252·—	252·—

K. Akcye

Przedsiębiorstw transportowych.

	5/5	25/5
Buk. kol. lok. akc. pierw. 200 zł.	410·—	410·—
„ „ „ akcye zakład. 200 zł.	394·—	394·—
Kolei półn. ces. Ferd. 1.000 zł. mk. . . .	5550·—	5555·—
Kol. Lwów-Bełzec (akc. pier.) 200 zł. . . .	—·—	—·—
„ Lwów-Czern.-Jassy 200 zł.	573·—	576·—
„ wschod.-galic.-lokaln. 200 zł.	392·—	392·—
„ państwowych 200 zł.	685·50	681·50
„ południowej 200 zł.	47·50	51·75
„ węg. galic. I. 200 zł.	409·—	411·—
Tow. żegl. na Dunaju 500 zł. mk.	860·—	856·—

L. Akcye

Przedsiębiorstw przemysłowych.

	5/5	25/5
Tow. kopalń węgla w Brüx 100 zł.	676·—	672·—
Galic. karpackie naft. tow. 500 kor.	946·—	980·—
Austr. tow. górnicze Alpine 100 zł.	385·75	387·—
Praskiego tow. żelazn. przem. 200 zł. . . .	1676·—	1680·—
Schodnicy 500 kor.	705·—	710·—
Tureck. zarz. tytoniow. 200 franków . . .	—·—	—·—
Trifail. tow. kop. węgla 70 zł.	385·—	385·—
Garb. w Rzeszowie po 200 zł.*)	—·—	—·—
Fabr. wag. w Sanoku po 500 K.*)	—·—	—·—
Tow. dla gal. przedsięb. elektr. wod. po 200 zł.*)	—·—	—·—

M. Weksle.

	5/5	25/5
Londyn za 10 funt. szt.	239·70	239·60
Paryż za 100 franków	95·275	95·20
Petersburg za 100 rubli	—	—
Niemieckie banki	116·975	117·15
Włoskie banki	95·275	95·20
Francuskie banki	95·275	95·30
Szwajcarskie banki	95·020	95·30

N. Waluty.

	5/5	25/5
Dukat cesarski	11·32	11·31
Austr. węg. 8 guld. złota moneta	—·—	—·—
20-frankówka	19·07	19·09
20-markówka	23·43	23·51
Rosyjski półimperyał	—·—	—·—
Niemieckie banknoty za 100 marek	116·975	117·10
Włoskie banknoty za 100 lir	95·25	95·20
Ruble	252·50	253·—

*) Nie notowane na giełdzie wiedeńskiej.

BANK MELJORACYJNY - - -

ulica Kopernika Nr. 1. — I. p.

(nad apteką Mikolasza).

wykonuje wszelkie prace meljoracyjne, jako to: zdjęcia planów, wygotowania kosztorysów do drenowania pól, nawodnienia i odwodnienia łąk, budowy rowów, kanałów, dróg, szos, kolejek etc., etc. i poleca się do praktycznego przeprowadzenia powyższych prac.

Finansowanie uskutecznia się podług każdorazowej szczegółowej umowy.

W razie już gotowych planów, nastąpić może na podstawie tychże, wykonanie pracy.

Lwowska Filia

BANKU GALICYJSKIEGO - - - - - - DLA HANDLU i PRZEMYSŁU

ulica Jagiellońska liczba 3.

(dawny lokal Banku kredytowego).

KANTOR WYMIANY

(parter od frontu)

kupuje i sprzedaje wszelkie **papiery wartościowe i waluty zagraniczne** po możliwie najskrupulatniejszych kursach, uskutecznia pod takimi samymi warunkami wszelkie **zlecenia giełdowe** zarówno na giełdzie wiedeńskiej jak i na giełdach zagranicznych, wydaje na wszystkie znaczniejsze miejscowości świata i zagraniczne miejsca kąpielowe bezpośrednie przekazy i listy kredytowe, wreszcze **wypłaca wszelkie kupony** możliwe bez potrącenia jakiejkolwiek prowizyi inkasowej.

Godziny urzędowe od 9-tej do $12^1/_2$ — i od 3 do $4^1/_2$.

ODDZIAŁ WKŁADKOWY

przyjmuje wkładki na $4^1/_2$% książeczki oszczędnościowe.

Oddział towarowo-handlowy

załatwia czynności handlowo-komisowe, a zatem: zakupno i sprzedaż zboża, nasion, spirytusu, artykułów pastewnych, sztucznych nawozów i wszelkich innych ziemiopłodów.

ODDZIAŁ ZASTAWNICZY

udziela pożyczki na wszelkie kosztowności, jako to: drogie kamienie, perły, złoto i srebro.

(Parter w podwórzu).

JAN BROMILSKI

we Lwowie ul. Karola Ludwika (Grand Hotel).

Skład papierów, przyborów do pisania i rysowania

poleca wyrobu krajowego

Księgi buchalteryczne, najrozmaitsze z tekstem polskim, księgi kopjowe etc.

Uskutecznia księgi i druki podług podanych wzorów, papiery listowe i koperty z nagłówkami, stampile, numeratory, pieczątki papierowe, gumowe i t. p.

Ceny zniżone! Stałym odbiorcom opust!

Długoletni dostawca Gal. Kasy Oszczędności i innych Instytucyi.

C. k. uprzyw. galicyjski akcyjny

Bank Hipoteczny

Oddział depozytowy

przyjmuje wkładki i wypłaca zaliczki na rachunek bieżący, przyjmuje do przechowania papiery wartościowe i udziela na takowe zaliczki.

Nadto zaprowadzono na wzór instytucyi zagranicznych tak zwane:

Depozyty schowkowe **(Safe Deposits).** Za opłatą 50 do 70 koron rocznie, depozytarjusz otrzymuje w stalowej kasie pancernej schowek do wyłącznego użytku i pod własnym kluczem, gdzie **bezpiecznie a dyskretnie przechowywać** można swoje mienie lub ważne dokumenty. — W tym kierunku poczynił Bank hipoteczny jak najdalej idące zarządzenia. — Przepisy odnoszące się do tego rodzaju depozytów, otrzymać można bezpłatnie w oddziale depozytowym.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.